

SELETUSKIRI

Regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Perioodi 2023–2027 kvaliteedikava raames toodetud toote teavitus- ja müügiesenduse toetus“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Perioodi 2023–2027 kvaliteedikava raames toodetud toote teavitus- ja müügiesenduse toetus“ eelnõu (edaspidi *eelnõu*) kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse¹ (edaspidi *ELÜPS*) § 7 lõike 2, § 12 lõike 3 ja § 24 lõike 1 alusel ning kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115² artikli 77 lõike 1 punktiga c ja komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/126³ artikliga 47.

Eelnõuga kehtestatakse „Ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava 2023–2027“ (edaspidi *strateegiakava*) sekkumise „3.2 liidu ja riiklike kvaliteedikavade rakendamise toetamine“ raames antava kvaliteedikavade teavitus- ja müügiesenduse toetuse (edaspidi *toetus*) andmise ja kasutamise tingimused ning kord. Toetust antakse Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (edaspidi *EAFRD*) ning strateegiakava alusel, mis kinnitati Euroopa Komisjoni 11. novembri 2022. aasta rakendusotsusega.

Liidu ja riiklike kvaliteedikavade rakendamise toetamise sekkumise eesmärk on parandada kvaliteedikavade abil põllumajandustootjate positsiooni väärtusahelas, motiveerides neid koostööle, et läbi toodete stabiilse ja kindla kvaliteedi, tootmismahtude ühildamise ning tarbijate teadmiste suurendamise kvaliteedikavadest muuta oma toode turul nähtavaks ning teenida seeläbi suuremat tulu. Sekkumise alusel kavandatakse perioodil 2023–2027 kvaliteedikava arendamise toetus ning kvaliteedikava raames toodetud toote teavitus- ja müügiesenduse toetus. Viimati nimetatut on suunatud eelkõige tarbijate teadlikkuse tõstmiseks kvaliteedikavadest ja kvaliteedikava alusel toodetud toodete müügiesendamistegevusteks, et mõjutada toodete turunõudlust.

Kvaliteedikavades osalemine võimaldab põllumajandus- ja toidutootjatel saada toodangu eest kõrgemat hinda ning seetõttu on oluline teavitus- ja müügiesendustegevuste abil tõsta tarbijate teadlikkust kvaliteedikavadest, et edendada kvaliteedikavade alusel toodetud toodete tarbimist. Kvaliteedikavad annavad tarbijale kindluse toote kvaliteedi ja omaduste või tootmisprotsessi kohta, loovad asjaomastele toodetele lisandväärtust ja edendavad nende turustusvõimalusi.

Toetus on kavandatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/2115 artikli 77 alusel ning vastavalt nimetatud artikli lõikele 2 toetatakse uusi koostöövorme, sealhulgas olemasolevaid, kui alustatakse uut tegevust ning kõnealune koostöö peab hõlmama vähemalt

¹ RT I, 04.01.2024, 6

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 6.12.2021, lk 1–186)

³ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2022/126, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2021/2115 täiendavate nõuetega teatavatele sekkumisviisidele, mille liikmesriigid määravad kindlaks kõnealuse määruse kohastes ajavahemikuks 2023–2027 ette nähtud ÜPP strateegiakavades, ning eeskirjadega, milles käsitletakse maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise (HPK) 1. standardi kohast suhtarvu (ELT L 20, 31.01.2022, lk 52–94)

kahte osalejat. Toetuse sihtrühm on seega kvaliteedikava alusel toodetud toodete tootjaid ühendavad koostöövormid ehk tootjate rühmad, kes võivad taotleda toetust kvaliteedikava raames toodetud toote teavitus- ja müügiesenduseprojektiks, milles võib kombineerida erinevaid toetatavaid tegevusi: teha turu-uuringuid, korraldada teavituskampaaniaid, messe või turundusüritusi. Toetust saavad taotleda nii riiklikult tunnustatud toidukvaliteedikava rakendavad tootjarühmad kui ka Euroopa Liidu kvaliteedikavade, sh mahekvaliteedikava alusel registreeritud toodet tootvaid ettevõtteid ühendavad tootjate rühmad. Eestis on kaks riiklikult tunnustatud toidukvaliteedikava: toidukvaliteedikavas „Rohumaaveise liha tootmine“ oli 2023. aasta lõpu seisuga 53 osalejat ning tunnustatud toidukvaliteedikavas „Biosfääri programmiala rohumaa veis ja -lammas“ oli 2023. aasta lõpu seisuga 26 osalejat. Euroopa Liidu kvaliteedikavadest on Eestis kaks kaitstud geograafilist tähist: Estonian Vodka ja sõir. Nimetatud geograafilisi tähiseid kasutab umbes kümme ettevõtjat. Mahepõllumajanduslikult toodetud toodete tootjaid ja töötlejaid on 2024. aasta aprilli seisuga Eestis kokku ligikaudu 2100.

Toetus võimaldab teavitada tarbijaid kvaliteedikava raames toodetud toodete tootmisviisidest, toodete eriomadustest, avaldada kvaliteedikavade kohta faktiteavet ning ergutada nii ärisegmendi kui lõpptarbijaid kvaliteedikava raames toodetud toodet eelistama.

Tegevuspõhise riigieelarvega seonduvalt panustab toetus „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ viienda tegevussuuna „Põllumajandussaaduste tootmine, väärindamine ja turustamine“ eesmärki, milleks on tootja positsiooni tugevdamine turul. Lisaks aitab toetus kaasa riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ strateegilise sihi „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ suunas liikumisele.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostasid Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi põllumajanduspoliitika osakonna nõunik Liis Raska (625 6125; liis.raska@agri.ee) ning sama osakonna valdkonnajuht Kerli Nõges (625 6560, kerli.noges@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Maarika Öövel (625 6197, maarika.oovel@agri.ee). Keeleliselt toimetab eelnõu Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Heleri Piip (625 6165, heleri.piip@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu §-s 1 kehtestatakse määruse reguleerimisala.

Eelnõuga kehtestatakse strateegiakava sekkumise „3.2 liidu ja riiklike kvaliteedikavade rakendamise toetamine“ raames kavandatud toetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord.

Eelnõu §-s 2 on sätestatud toetuse andmise eesmärk. Toetuse andmise eesmärk on teavitus- ja müügiesendustegevuste abil kvaliteedikavade raames toodetud toodete turul nähtavaks muutmine ja tarbijate teadlikkuse tõstmine kvaliteedikavade ning nende raames toodetud toodete eripärast, tugevdades selle kaudu tootjate positsiooni tarneahelas. Kvaliteedikavades võivad osaleda nii põllumajandustooted tootvad, kui neid töötlevad ettevõtjad ning kvaliteedikavade raames toodetud toodete nõudluse kasvust saavad kasu kõik tootjad, kes kvaliteedikavades osalevad. Kvaliteedikava on olemuselt erinõuete kogum, mida toote tootmisel erinevates etappides järgitakse ning mis tagab lõpptoota eripära. Toetatavate teavitus-

ja müügiesenduseprojektide kaudu on võimalik tarbijatele selgitada kvaliteedikava nõuete olemust ning esile tõsta selle raames toodetud toodete eripära.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmise alused.

Selleks, et teha kindlaks, kas toetuse rakendamisel tuleb määrata riigiabi või vähese tähtsusega abi, tuleb lähtuda kahest aspektist: 1) kas tegemist on valikulise iseloomuga tegevusega, mille raames on lõppkasusaajateks projektis osalevad konkreetsed ettevõtjad ning 2) kas selline toetatav tegevus hõlmab mittepõllumajandustoodete või nende tootjaid.

Kuna kvaliteedikava raames toodetud toodete nähtavust tuleb tõsta eelkõige üldise iseloomuga teavitustegevuste kaudu, mille puhul ei ole lubatud viited konkreetsetele ettevõtjatele ega kaubamärgiga toodetele, ei ole selliste tegevuste puhul lõppkasusaajateks konkreetsed ettevõtjad, vaid kaudselt saavad kasu kõik kvaliteedikavas osalejad. Kvaliteedikavad on avatud kõikidele tootjatele, kes toodavad tooteid vastavalt kvaliteedikava nõuetele ehk üldise iseloomuga teavitustegevustel puudub valikuline iseloom. Näiteks juhul, kui taotleja taotleb toetust projektiks, mis sisaldab turu-uuringu tegemist, mille raames uuritakse tarbijate hulgas mahemärgi tuntust ja korraldatakse teavituskampaania, mille sisuks on informeerida mahe kvaliteedikava raames toodete eripärast, siis on tegemist üldise iseloomuga tegevustega, mille puhul kaudse kasu saajate ring on laiem konkreetse taotlusega hõlmatud tootjatest. Sellisel juhul ei ole tegemist riigiabiga. Kui aga projektis nähakse ette messidel osalemine või kvaliteedikava tutvustava turundusürituse korraldamine või messi külastamine, tähendab see, et tegevustes osalevad konkreetsed ettevõtjad ning juhul, kui tegevusega on hõlmatud mittepõllumajandustooted, tuleb tegevuse lõppkasusaajatele riigiabi määrata. Tulenevalt taotleja tegutsemise vormist ning toetatava tegevuse iseloomust, võib lõppkasusaaja olla nii taotleja ise (kui taotlejaks on näiteks äriühingust tulundusühistu) kui ka taotleja kaudu tegevustes osalevad ettevõtjad (kui taotleja on näiteks tootjaid esindav mittetulundusühing). Kui taotlejaks on seltsing, siis on abi saajateks kõik seltsinglased.

Toetuse tingimuste väljatöötamisel on lähtutud komisjoni määruse (EL) 2022/2472⁴ artiklites 24 ja 58 sätestatud tingimustest, mis reguleerivad riigiabi sätteid kvaliteedikavade ja põllumajandustoodete teavitus- ja müügiesendustegevusteks. Kuna käesolev määrus hõlmab lisaks nimetatud määruses loetletud tegevustele ka täiendavaid tegevusi, mille puhul lõppkasusaajatele tuleks riigiabi määrata (näiteks turundusürituse korraldamine ja messide külastamine), on valitud riigiabi andmise aluseks Euroopa Komisjoni teatise „Suunised põllumajandus- ja metsandussektoris ning maapiirkondades antava riigiabi kohta“⁵ (edaspidi *riigiabi suunised*), punkti 634 alapunkt e, mis võimaldab anda riigiabi maapiirkonnas tegutsevale ettevõtjale.

Seega juhul, kui toetatakse mittepõllumajandustoodete tutvustamisele suunatud tegevusi, on toetus riigiabi Euroopa Komisjoni teatise „Suunised põllumajandus- ja metsandussektoris ning maapiirkondades antava riigiabi kohta“ punkti 634 alapunkti e tähenduses.

Suuniseid kohaldatakse maapiirkonnas asuvatele väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKEd) antava abi suhtes. Maapiirkond on piirkond, mis vastab Statistikaameti metoodika

⁴ Komisjoni määrus (EL) [2022/2472](#), millega tunnistatakse teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamisel siseturuga kokkusobivaks (ELT L 327, 21.12.2022, lk 1–81)

⁵ Euroopa Komisjoni teatis „Suunised põllumajandus- ja metsandussektoris ning maapiirkondades antava riigiabi kohta“⁵ (ELT C 485, 21.12.2022, lk 1–90)

alusel maalisele ja väikelinnalisele asustuspiirkonnale. Väikelinnalisse asustuspiirkonda kuuluvad asulad, kus suurem osa elanikest elavad piirkondades, kus rahvastiku tihedus on suurem kui 200 inimest km² ja väiksem kui 1000 inimest km² ning rahvaarv sellise tihedusega klastris on suurem kui 5000 inimest. Maalisesse asustuspiirkonda kuuluvad asulad, kus rahvastiku tihedus on väiksem kui 200 inimest km² või kui tihedama asustusega piirkondade rahvaarv on alla 5000 elaniku. Eesti ei kohalda EUROSTATI maapiirkonna definitsiooni.

Kui riigiabi suunised ei ole kohaldatavad – näiteks juhul, kui Euroopa Komisjon ei ole teinud riigiabi suuniste teise peatüki punkti 2.2 alusel toetuse kohta lubavat otsust, abi saaja ei ole maapiirkonnas asuv ettevõtja või on tegemist suurettevõtjaga, rakendatakse komisjoni määrust (EL) 2023/2831⁶, (edaspidi *vähese tähtsusega abi*). Sellisel juhul tuleb silmas pidada mitmeid tingimusi, mis on sätestatud määruse § 8 lõigetes 9–11.

Seega tuleb lisaks tegevuse iseloomule jälgida, kas toetatavad tegevused hõlmavad mittepõllumajandustoodete tutvustamist. Kvaliteedikavade raames toodetud tooted võivad olla nii Euroopa Liidu toimimise lepingu I lisaga hõlmatud põllumajandustooted, nende töötlemisel saadud I lisaga hõlmatud põllumajandustooted kui ka mittepõllumajandustooted ehk I lisaga hõlmamata tooted, välja arvatud kalandustooted.

Tulenevalt sellest, et kvaliteedikavades saavad osaleda nii põllumajandustoodet või jaekaubanduses realiseeritavat toiduks ettenähtud eriliste omadustega toiduainet (lisaga I hõlmamata) tootvad ettevõtjad, kui ka ettevõtjad, kes selliseid tooteid töötlevad, siis võib tekkida olukord, kus toetusega on hõlmatud ka tegevused, milles tutvustatakse mittepõllumajandustooteid. Kuna mittepõllumajandustoodete turustamiseks antav toetus jääb väljapoole ELTL artikli 42 reguleerimisala, tuleb mittepõllumajandustoodete tutvustamisele suunatud tegevuste puhul kohaldada riigiabi suuniseid. ELTL I lisa ehk põllumajandustootete mõistet tõlgendatakse koostoimes komisjoni rakendusmäärusega (EL) 2021/1832⁷.

Eelnõu §-s 4 sätestatakse toetatavad tegevused ja nõuded toetatavatele tegevustele.

Eelnõu § 4 lõikes 1 sätestatakse, millisteks tegevusteks projektide elluviimisel toetust antakse. Toetust saab taotleda kvaliteedikava raames toodetud toote teavitus- ja müügiesitamisprojektiks, mis võib koosneda ühest või mitmest toetatavast tegevusest. Projektis võib kombineerida kvaliteedikava tutvustavaid teavitustegevusi müügiesitustegevustega, mille käigus tutvustatakse kvaliteedikava raames toodetud tooteid. Projekti tegevused peavad moodustama terviku ning projekti eesmärk peab olema kooskõlas toetuse andmise eesmärgiga. Toetust võib taotleda projektiks, milles saab kombineerida järgmisi abikõlblikke tegevusi:

1) Turu-uuringu tegemine – taotleja võib kavandada turu-uuringu, et kaardistada sihtgrupi teadlikkust kvaliteedikavast projekti sihtgrupi seas. Taotleja peab taotluses selgitama projekti vajalikkust turusituatsioonist lähtuvalt, mis tähendab, et taotluses tuleb välja tuua, millist kitsaskohta või probleemi projektiga lahendatakse. Näiteks võib olla kvaliteedikava tuntus teatud sihtgrupi seas madal ning kui projekti jooksul soovitakse tõsta kvaliteedikava märgise või logo tuntust, võimaldab saavutatud tulemust mõõta turu-uuring.

⁶ Komisjoni määrus (EL) [2023/2831](#), milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L, 2023/2831, 15.12.2023)

⁷ Komisjoni rakendusmäärus (EL) [2021/1832](#), 12. oktoober 2021, millega muudetakse tariifi- ja statistikanomenklatuuri ning ühist tollitariifistikku käsitleva nõukogu määruse (EMÜ) nr 2658/87 I lisa (ELT L 385, 29.10.2021, lk. 1–1091)

- 2) Teavituskampaania korraldamine – taotleja võib kavandada teavituskampaania, et tõsta teadlikkust kvaliteedikavast ning selle raames toodetud toodete tootmisviisidest ja toodete eripärast. Teavituskampaania peab olema üldise iseloomuga ehk ei või sisaldada teavet kaubamärkide kohta. Teavituskampaania võib sisaldada erinevaid teavitustegevusi, reklaami ja infomaterjalide tootmist ning nende avaldamist. Pärast teavituskampaania lõppu tuleb koostada tulemuste kokkuvõte, mis annab ülevaate tehtud tegevustest, kasutatud sõnumitest ja visuaalidest ning kampaaniaga saavutatud tulemustest.
- 3) Messi korraldamine või messil osalemise korraldamine – messi korraldamise all on mõeldud ürituse enda korraldamist, messil osalemise korraldamise all on mõeldud messil eksponendina osalemist. Messid võivad toimuda nii kontaktelt kui virtuaalselt. Mess on majanduslike eesmärkidega turgu mõjutav sündmus, mis toimub regulaarse intervalli järel ajaliselt piiritletuna, ning kus suur arv üht või mitut majandus- või tegevusharu esindavaid eksponente on vastastikuses suhtluses ja infovahetuses haruspetsiifilise publiku ja erialaspetsialistidega edendamaks toodete ja teenuste müüki. Mess on peamiselt ärisegmendi tarbijatele (vahendajatele, edasimüüjatele, maaletoojatele) suunatud üritus.
- 4) Turundusürituse korraldamine – projekti raames võib kavandada turundusliku eesmärgiga ürituse, mille otsene ja peamine eesmärk ei ole müük, vaid kvaliteedikava ja kvaliteedikava raames toodetud toodete tutvustamine potentsiaalsele sihtrühmale. Selleks võib olla näiteks degustatsioon jaekaubanduses kui ka kontaktürituse formaadis turundusüritus toodete tutvustamiseks kaubandussektori esindajatele või edasimüüjatele.
- 5) Messi külastamine – projekti raames võib kavandada messi külastamisi, mille eesmärk on leida kvaliteedikava raames toodetele tarbijaid, kelleks võivad olla ka ärisegmendi esindajad, kes tooteid turustavad. Samuti võimaldab messi külastamine tutvuda kvaliteedikavade raames toodetud toodete turustusvõimalustega konkreetsel sihtturul enne kõnealusel messil osalemise korraldamist. Mess võib toimuda nii kontaktelt kui virtuaalselt.
- 6) Projekti elluviimisega seotud haldamis- ja projektijuhtimiskulu – tegemist on kuludega, mis tekivad kvaliteedikava raames toodetud toote teavitus- ja müügiesitamisprojekti rakendamise käigus, näiteks projektijuhtimise tasu, kontoritarvete ostmise kulu, sidekulu, kommunaalkulu, kontoriruumide kulu jne.

Taotleja kombineerib taotluses vajalikud tegevused ning selgitab, kuidas valitud tegevused koostoimes aitavad projekti eesmärki saavutada.

Kuna projekti võib ellu viia kuni kolme aasta jooksul PRIA poolt taotluse rahuldamise otsusest, võib ette tulla, et projektis on vajalik teha muudatusi. Näiteks võib tekkida vajadus asendada ühel messil osalemine teisel messil osalemisega või muuta teavituskampaania raames planeeritud tegevusi. Muudatustaotluse esitamine on reguleeritud *ELÜPSi* §-s 29, mille kohaselt toetuse taotluse rahuldamise otsust võib toetuse saaja algatusel muuta üksnes põhjendatud juhul ning tingimusel, et algselt kavandatud projekt viiakse olulises osas ellu, saavutatakse toetuse andmise eesmärgid ja toetuse summa ei suurene. Põhjendatud juhuna käsitatakse asjaolu, mida ei olnud võimalik toetuse taotlemisel ette näha.

Eelnõu § 4 lõikes 2 sätestatakse, et toetatakse üksnes taotleja jaoks uue projekti elluviimist, mis panustatab §-s 2 sätestatud eesmärgi saavutamisse. Projekt tuleb ellu viia kuni kolme järjestikuse aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemist.

Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/2115 artikli 77 lõikele 2 toetatakse üksnes uusi koostöövorme, sealhulgas olemasolevaid, kui alustatakse uut tegevust. Uueks tegevuseks loetakse projekt, mis koosneb tegevustest, mida taotleja ei ole projektis

seatud eesmärgi saavutamiseks kõnealuses sihtgrupis ega sihtturul varem teinud. Näiteks võib toetust taotleda projektiks, mille eesmärk on tõsta lõpptarbijate teadlikkust kvaliteedikavadest mõnes riigis, kus taotleja ei ole varem süsteemselt teavitus- ja müügiendendustegevusi läbi viinud. Taotleja selgitab taotluses, mil moel projekti kui terviku näol on tegemist uue tegevusega. Kui projekti üheks tegevuseks on näiteks messil osalemine, siis ei eeldata, et taotleja ei ole sellel messil varasemalt osalenud, vaid taotluses tuleb selgitada tegevuse uut fookust lähtuvalt projekti eesmärgist.

Eelnõu § 4 lõigetes 3 ja 4 on sätestatud nõuded projektile. Toetust saab taotleda üksnes riiklike ja Euroopa Liidu kvaliteedikavade raames toodetud toodete teavitus- ja müügiendendusprojektide elluviimiseks. Toetatavad on projektid, mille eesmärk tervikuna on mõjutada projekti sihtgruppi eelistama riiklikult tunnustatud või liidu kvaliteedikava alusel toodetud toodet. Mõjutamise all mõistetakse siin info edastamist kvaliteedikavade raames toodetud toodete eriliste omaduste või nendes kasutatavate tootmisviisidega seotud eeliste kohta. Tarbijale edastatava info osas tuleb silmas pidada järgnevat. Näiteks toetatavate tegevuste raames tarbijatele pakutav toit peab vastama toiduseaduse §-des 38 ja 40 sätestatud nõuetele. Toiduseaduse §-de 38 ja 40 kohaselt peab olema tarbijale müüdav või muul moel üleantav toit märgistatud viisil, mis tagab toidu kohta vajaliku teabe saamise. Saadav toidualane teave peab olema tõene ning ei tohi tarbijat eksitada.

Oluline on järgida ka reklaamiseaduses kehtestatud nõudeid. Reklaamiseaduse 2. peatüki kohaselt ei tohi näiteks viidata kauba või teenuse haigust, talitlushäireid ega väärarendeid ravivale, leevendavale või tõkestavale omadusele, välja arvatud reklaamiseaduses sätestatud juhtudel, anda ebaõiget teavet kauba iseloomulike tunnuste, eelkõige selle omaduste, koostise, koguse, säilivuse, päritolu, valmistamis- või tootmismeetodi kohta, esitada kauba kohta valeteavet või omistada sellele eriomadusi, kui sellised omadused on kõigil sarnastel kaupadel. Samuti on reklaamiseaduse 2. peatükis sätestatud põhinõuded reklaamile, eksitava reklaami keeld, lisaks on sätestatud võrdluse kasutamise kord reklaamis ja muud nõuded, millele reklaam peab vastama.

Eelnõu § 4 lõikega 5 on sätestatud, et projekti raames toetatav tegevus ei tohi olla suunatud kaubamärkide tutvustamisele ega ergutada tarbijat ostma toodet selle päritolu tõttu. Toote päritolu võib välja tuua tingimusel, et seda ei ole põhisoõnumist enam rõhutatud. Määruses sätestatud nõuded, mis reguleerivad viiteid ettevõtjale, kaubamärgile või päritolule, on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1144/2014⁸, mis käsitleb siseturul ja kolmandates riikides rakendatavaid põllumajandustooteid käsitlevaid teavitamis- ja müügiendendusmeetmeid.

Projekti põhisoõnum peab lähtuma kvaliteedikavast, tootmisviisiga seotud eelistest või toote eripärast. Tutvustada tuleb eelkõige kvaliteedikava raames toodetud toodete eripäraseid omadusi, mis tulenevad kvaliteedikava nõuetest ning tegevused võivad olla näitlikustatud tootega, mille puhul ei ole presenteeritud kaubamärki. Näiteks saab teavituskampaania raames informeerida riikliku kvaliteedikava nõuetest ning anda infot selle alusel toodetud veise- või lambaliha omaduste või tootmismeetodite kohta. Konkreetsete ettevõtjate ja kaubamärkide tutvustamisele suunatud teavituskampaania ei ole lubatud. See tähendab, et visuaalsetel ja

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr [1144/2014](#), siseturul ja kolmandates riikides võetavate põllumajandustoodete teavitus- ja müügiendendusmeetmete kohta, millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 3/2008

audiovisuaalsetel materjalidel, tuleb rõhutada kvaliteedikava logo või sümbolit ning sõnumites piirduda kvaliteedikava eripära tutvustamisega. Kui taotlejal on soov illustreerida teavituskampaania raames toodetavaid materjale toodetega, tuleb need presenteerida müügipakendita, näiteks piim klaasis või kannus, juust ja lihatooted serveerituna pakendita.

Toote päritolu võib mainida vaid juhul, kui see on teisejärguline info. See tähendab, et toote päritolu ei saa olla peamine argument, mille väljatoomisega mõjutatakse tarbijat antud toodet eelistama. Peamine argument peab tulenema kvaliteedikava nõuetest ja põhinema kvaliteedikavade raames toodetud toote tootmisviisil ja sellest tulenevalt toodete eripärast.

Eelnõu § 4 lõikes 6 on sätestatud, et ainus erand, kui ei kehti lõikes 5 nimetatud piirangud kaubamärkide esitlemisele, on toodete tutvustamine ja degusteerimine, mis saab toimuda lõike 1 punktides 3 ja 4 nimetatud tegevuste elluviimisel. Toote tutvustamine on messide või turundusürituste ajal toote või kava eeliste ja omaduste tutvustamine võimalikule kliendile, et julgustada teda toodet ostma. Degusteerimine on messide või turundusürituste ajal toimuv tegevus, mille käigus saab võimalik klient toodet maitsta. Messidel osalemise või turundusürituse korraldamise puhul võivad toodete tutvustamisel ja degusteerimisel nähtavad olla ettevõtjate nimed ja kaubamärgid ning ka muud andmed ettevõtjate kohta tingimusel, et järgitakse mittediskrimineerimise ja kaubamärgineutraalsuse põhimõtet.

See tähendab, et need andmed on esitatud kõikide projektis osalevate ettevõtjate kohta ühesugusel ja neutraalsel viisil ning tegevuse peamine eesmärk ei ole tutvustada ettevõtja kaubamärki või brändi, vaid kvaliteedikava raames toodetud toodete omadusi ja eripära. Esitleda tuleb mitut kaubamärki, välja arvatud põhjendatud juhul, milleks võib olla kollektiivkaubamärk, mille taga on mitmed ettevõtjad. Ühetaoliselt peavad olema nähtavad kõigi projektis osalevate ettevõtjate kaubamärgid.

Eelnõu § 4 lõikes 7 on sätestatud eritingimused, kuidas võib toodete tutvustamisel või degusteerimisel kaubamärke esitleda, et tagada kaubamärkide neutraalsus ja kõikide projektis osalevate ettevõtjate võrdne kohtlemine.

Kaubamärke võib esitleda vaid järgmisel viisil:

- 1) kõiki koos ühel plakatil, mis asub messiboksi või muu sarnase tugikonstruktsiooni esiküljel. Plakati suurus ei tohi ületada messiboksi või muu sarnase tugikonstruktsiooni esikülje kogupinnast 5 protsenti või
- 2) igäüht üksikult, ühesugustele eraldi infostendidele paigutatult, neutraalsel ja ühesugusel viisil infostendi või muu sarnase tugikonstruktsiooni esiküljel. Sellisel juhul ei tohi kaubamärgi info (nt selle nimi või logo) ületada infostendi või muu sarnase tugikonstruktsiooni esikülje kogupinnast 5 protsenti.
- 3) Toote tutvustamise või degusteerimise ajal levitatavatel trükimaterjalidel tohib kaubamärke esitleda üksnes koos, lehe allosas ühel reklaamiribal, mille pind ei tohi ületada asjaomase lehe kogupinnast 5 protsenti. See tähendab, et kaubamärke sisaldavat trükimaterjali võib jagada üksnes toodete tutvustamisel või degusteerimisel messide või turundusürituste käigus.

Eelnõu § 4 lõikes 8 sätestatakse, et erandina lõikes 5 nimetatud tingimustest ei kehti piirangud toote päritolu väljatoomisele Euroopa Liidu geograafilise tähisena registreeritud nimetusega toodete puhul, mil toodete päritolu võib mainida piiranguteta.

Geograafiliste tähistet kasutatakse veini ja põllumajandustoodete, sealhulgas toiduainete kaitstud päritolunimetuste ja kaitstud geograafiliste tähistet ning piiratusjookide geograafiliste tähistet kohta, mille nimetusi registreeritakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL)

2024/1143⁹ II jaotise alusel. Geograafilised tähised osutavad toodetele, millel on oma päritolukoha looduslikest ja inimteguritest tulenevad omadused, tunnused või maine. Registreeritud nimetuste puhul on tegemist kollektiivse intellektuaalomandiõigusega, mis tagab toodetele kaitse jäljendamise ja väärkasutamise eest ning mille eesmärk on kaitsta nende toodete tootjate majandushuvi. Registreeritud nimetust võivad kasutada kõik tootjad, kes asuvad asjaomases tootespetsifikaadis kirjeldatud geograafilises piirkonnas ja toodavad tootespetsifikatsioonile vastavat toodet.

Eelnõu § 4 lõikega 9 sätestatakse nõue, et juhul kui toetatav tegevus on suunatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/848 alusel mahepõllumajanduslikult toodetud toodete tutvustamisele, peab teabematerjalil olema sama määruse artiklis 33 sätestatud mahelogo.

Eelnõu § 4 lõikes 10 sätestatakse nõue, et juhul kui toetatav tegevus on suunatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1143 alusel registreeritud põllumajandustoodete, sealhulgas toiduainete päritolunimetuste, geograafiliste tähiste või garanteeritud traditsiooniliste toodete tutvustamisele, peab teabematerjalil olema vastav liidu sümbol. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1143 artikli 37 lõikes 3 on sätestatud kohustus, et antud määruses sätestatud korras registreeritud kaitstud päritolunimetuse või kaitstud geograafilise tähise all turustatavate liidust pärit toodete märgistusel ja reklaammaterjalil peavad olema neile vastavad liidu sümboolid. Erandina võib piiritusjookide geograafiliste tähiste puhul sümboolid välja jätta. Sama määruse artikli 70 lõike 2 alusel on kohustus registreeritud garanteeritud traditsioonilise tootena turustatavate liidust pärit toodete märgistusel ja reklaammaterjalil kasutada liidu sümboolit.

Eelnõu § 4 lõikes 11 on sätestatud, alkoholsete jookide kategooriat hõlmavad projektid võib suunata üksnes ärisegmendi sihtgrupile.

Euroopa Komisjon algatas 31. märtsil 2021. aastal avaliku konsultatsiooni EL põllumajandustoodete ja toidu müügiehenduspoliitika ülevaatamise kohta. Konsultatsiooni käigus koguti arvamusi selle kohta, kuidas suurendada Euroopa Liidu müügiehenduspoliitika panust säästvama tootmise, tarbimise ning tasakaalustatud toitumise edendamisse selliselt, et tagada parem kooskõla Euroopa Komisjoni strateegiaga „Talust taldrikule“ ning Euroopa vähktõvevastase võitluse kavaga. Eesti koostas konsultatsiooni käigus seisukohad, mis kinnitati Euroopa Liidu koordineerimiskogus 2021. aasta suvel.

Euroopa vähktõve vastase võitluse kava kohaselt tuleb vähijuhtumite ennetamiseks vähendada alkoholitarbimist ning üks tõendatud meede selleks on vähendada alkoholsete jookide reklaami jõudmist elanikkonnani, eriti just noorte ja alaealisteni. Selleks, et vähendada erinevate müügiehenduselementide jõudmist elanikkonnani, eriti just alaealisteni, tuleb piirduda alkoholsete jookide puhul müügiehendusega ärisegmendis ehk suunata projekt äritarbijatele.

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) [2024/1143](#), milles käsitletakse veinile, piiritusjookidele ja põllumajandustoodetele antavaid liidu geograafilisi tähiseid ning põllumajandustoodete garanteeritud traditsioonilisi tooteid ja põllumajandustoodete vabatahtlikke kvaliteedimõisteid ning millega muudetakse määrusi (EL) nr 1308, (EL) 2019/787 ja (EL) 2019/1753 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1151/2012 (ELT 23.04.2024)

Eestil on ELi tasandil registreeritud geograafiline tähis Estonian vodka. Kuigi Eestis on geograafilised tähised vähetuntud, aitab geograafiline tähis kaasa toote ekspordipotsentsiaali tõstmisele ning seetõttu on oluline toetada ka kvaliteedikavade alusel toodetud alkoholsete jookide müügiedendust ärisegmendi tarbijatele. Taotleja peab taotluses selgitama, et alkoholsete jookide kategooriat hõlmav projekt on suunatud vaid ärisegmendile.

Eelnõu § 4 lõike 12 kohaselt ei või toetatavate tegevuste elluviimist alustada varem ja sellega seotud siduvaid kohustusi ei tohi olla võetud varem, kui taotluse esitamise päevale järgneval päeval. Siduvate kohustuste all on mõeldud, et taotlejal ei ole enne taotluse esitamist võetud siduvaid lepingulisi kohustusi, sest see on vastuolus toetuse ergutava mõju põhimõttega. Nimelt võib komisjoni määruse (EL) 2022/2472 artikli 6 lõike 1 kohaselt abi anda vaid nende tegevuste eest, millel on ergutav mõju. Sama määruse artikli 6 lõike 2 kohaselt on abil ergutav mõju, kui abisaaja on asjaomasele liikmesriigile esitanud kirjaliku abitaotluse enne projekti või tegevusega seotud töö alustamist. Näiteks loetakse toetatavate tegevustega alustamiseks seda, kui alustatakse müügiedendustegevuste tegemisega või võetakse esimene õiguslikult siduv kohustus nt korraldada turundusüritus või muu kohustus, mis teeb tegevuse pöördumatuks, olenevalt sellest, mis on varajasem. Kui taotleja alustab kavandatava tegevuse elluviimist taotluse esitamise päevale järgneval päeval, siis kõik kulutused, mida taotleja teeb, on tema enda vastutusel, sest Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet (edaspidi *PRIA*) ei ole selleks ajaks veel teinud taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsust.

Eelnõu §-s 5 on sätestatud nõuded toetuse määra, suuruse ja vormi kohta. Toetust makstakse tegelikult tehtud ja välja makstud abikõlblike kulude ja ühtse määra alusel hüvitamise vormis. Taotleja esitab toetuse taotlemiseks projekti, milles kombineerib erinevaid toetavaid tegevusi, mis aitavad saavutada kavandatud eesmärgi.

Eelnõu § 5 lõikega 1 sätestatakse, et maksimaalne toetuse määr on kuni 70 protsenti abikõlblike kulude maksumusest, vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/2115 artikli 77 lõike 8 punktile a.

Eelnõu § 5 lõikes 2 sätestatakse, et maksimaalne toetuse suurus on 150 000 eurot ühe projekti kohta.

Eelnõu § 5 lõikes 3 sätestatakse, et projekti juhtimise ja haldamisega seotud kulude puhul kasutatakse ühtse määra alusel rahastamist ning kvaliteedikava raames toodetud toodete teavitus- ja müügiedendusprojekti elluviimisega seotud haldamise ja projekti juhtimise kulud võivad moodustada kuni kümme protsenti tegevuskavas loetletud § 4 lõikes 1 nimetatud toetatavate tegevuste abikõlblike kulude maksumusest. Olemuselt on tegemist koostöökuludega, mille kohta toetuse saaja ühtegi tõendavat dokumenti esitama ei pea ning toetuse suurus arvutatakse maksetaotluse esitamise etapis tegelikult tehtud toetatavate tegevuste maksumuse põhjal.

Eelnõu § 5 lõige 4 sätestab toetuse andmise viisi, mille kohaselt antakse toetust Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115, artikli 83 lõike 1 punkti a kohaselt tegelikult tekkinud abikõlblike kulude hüvitamisena. Sama lõike d kohaselt võib sama määruse koostöö artikli raames anda toetusi ühtse määra alusel rahastamisena.

Projekti juhtimise ja haldamisega seotud kulude puhul kasutatav ühtne määr on kindlaks määratud vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 83 lõike 2

punktile c ja see on kooskõlas kohaldamisnormidega vastava ühtse määra alusel rahastamise kohta, mida kohaldatakse liidu poliitikas sarnast liiki tegevuste suhtes. Toetuse puhul kasutatakse haldamise ja projektijuhtimise kulude osas 2014–2020 programmiperioodil sarnastes toetusmeetmetes kasutusel olnud ühtset määra. „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ alusel antava toidukvaliteedikava raames toodetud toote teavitamise ja toote müügievendamise toetuse rakendamisest on olemas praktiline kogemus sarnase kümneprotsendilise ühtse määra rakendamisega. Antud praktikaga jätkatakse ka selles toetuses.

Eelnõu §-s 6 on sätestatud abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud.

Eelnõu § 6 lõigetes 4–6 sätestatud sõidu- ja majutuskulude puhul on abikõlblikud asjaomased kulud, mis on olnud eesmärgipärased ja seotud toetatava tegevusega. Sõidukuludena võivad abikõlblikud olla näiteks lennukipiletid, ettevõtte autoga seotud kulu, kütus, autorent või parkimine.

Eelnõu § 6 lõikes 1 sätestatakse, et abikõlblikud on projekti elluviimiseks vajalikud lõigetes 2–6 sätestatud kulud ning § 4 lõike 1 punktis 6 sätestatud projekti elluviimiseks vajalik projekti haldamis ja juhtimise kulu, mis tehakse sihtotstarbeliselt, mõistlikult ja majanduslikult soodsaimal viisil ja on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikliga 77. Kulude tegemine peab olema vajalik toetuse eesmärgi saavutamiseks.

Lisaks § 4 lõike 1 punktides 1–5 sätestatud tegevuse elluviimisega seotud kuludele on projekti raames abikõlblikud ka koostöökulud, mis tekivad kvaliteedikava raames toodetud toote teavitus- ja müügievendusprojekti rakendamise käigus seoses projektijuhtimise ja projekti haldamisega.

Eelnõu § 6 lõikes 2 on sätestatud, et turu-uuringu tegemiseks toetuse taotlemise korral on abikõlblikeks kuludeks varasema turu-uuringu tegemise kogemusega ja turu-uuringu tegemisele spetsialiseerunud ettevõtja käest tellitud turu-uuringu tegemise kulud. Antud nõue on kehtestatud, sest kvaliteetsete uuringute saamise üheks eeltingimuseks on eelneva kogemusega töö teostaja.

Turu-uuringu korraldamise korral teeb turu-uuringu ettevõtja, kelle põhitegevusala äriregistri andmetel on justiitsministri 28. detsembri 2005. a määruse nr 59 „Kohtule dokumentide esitamise kord” lisa 16 „Eesti majanduse tegevusalade klassifikaator (EMTAK)” järgi turu-uuringute ja avaliku arvamuse küsitluste tegemine (EMTAK-i jao M alajagu 732).

Eelnõu § 6 lõikes 3 on sätestatud, et teavituskampaania korraldamiseks toetuse taotlemise korral on abikõlblikud järgmised kulud:

- 1) kvaliteedikava ja kvaliteedikava raames toodetud toote eripära kohta käivat teavet käsitleva teavituskampaania väljatöötamisel kasutatava teenusepakkuja tasu;
- 2) teavituskampaania raames läbi viidud tegevuste, reklaami ja infomaterjali koostamise ja tootmise kulu;
- 3) meediakanalis teabe avaldamise kulu.

Toetatavad on teavituskampaaniad, milles edastatakse objektiivset ja olulist teavet kvaliteedikava nõuete ja sisu kohta ehk toodete tootmismeetodite ja sellest tulenevate toote eriomaduste kohta. Edastatav teave peab olema teaduspõhine ja kooskõlas kvaliteedikava ning toidualase teabe esitamist reguleerivate õigusaktide ning käesoleva määruse nõuetega. Teavituskampaania raames toodetud infomaterjal võib olla toodetud nii trüki- kui ka

audiovisuaalses vormis, kuid peab olema kooskõlas kõigi määruses sätestatud nõuetega. Kui teavituskampaaniaga hõlmatav tootekategooria on näiteks veiseliha ning turusituatsiooni kirjelduses on muuhulgas välja toodud, et probleemiks on ka veiseliha vähene valmistamise oskus sihtgrupis, siis võib materjalis lisaks kvaliteedikava nõuete ja eeliste tutvustamisele tuua välja retsepte ja selgitada liha valmistamise eripärasid, kuid materjali peamine eesmärk peab olema teadlikkuse tõstmine kvaliteedikavadest ning selle alusel toodetud toodete eripärast ja eelistest. Reklaami ja infomaterjalide koostamise ja tootmise kulud hõlmavad kõiki materjalide valmistamiseks vajalikke etappe, sh näiteks kujundamist, küljendamist. Kui teavituskampaania viiakse läbi välisriigis või hõlmab mitut sihtturgu, on abikõlblikud ka infomaterjali tõlkimise kulud. Teabe avaldamine meediakanali vahendusel tähendab teabe laiemale avalikkusele kättesaadavaks tegemist mõne meediakanali, näiteks trüki- või elektroonilise teabekanali vahendusel.

Eelnõu § 6 lõikes 4 sätestatakse, et messi korraldamise või messil osalemise korraldamiseks toetuse taotlemise korral on abikõlblikud järgmised kulud:

1) korraldamise puhul ruumi ja tehnika rendikulu, messitehnika veokulu ning montaaž ja demontaaž, messi tutvustava teabematerjali tõlkimise, tootmise ja levitamise kulud, taotleja ühe esindaja sõidu- ja majutuskulud;

2) osalemise korraldamise korral osalemistasu, stendi rendikulu ning selle montaaž ja demontaaž, stendi sisustuse rent ja stendil kasutatava teenuse kulud, tootenäidiste veokulud, kvaliteedikava tutvustava teabematerjali tõlkimise, tootmise ja levitamise kulu, taotleja ning iga projektis osaleva abisaaja ühe esindaja sõidu- ja majutuskulud. Stendil kasutatava teenuse puhul on peetud silmas hädavajalikke teenuste tarbimisega seotud kulusid, mis tekivad seoses messil osalemisega, näiteks vee- või elektrikulu. Siin all ei ole mõeldud täiendava tasu eest mõeldud lisateenuseid, mis ei ole messil osalemise seisukohalt hädavajalikud.

Kui üritus toimub virtuaalselt, siis on abikõlblikud kulud, mis on virtuaalselt toimuvate messide puhul asjakohased. Näiteks vajalikud osalemistasud ning kvaliteedikava tutvustate materjalide tootmise kulud.

Toetatavad on taotleja ühe esindaja sõidu- ja majutuskulu. Kui tegevuses osalevad ettevõtjad, siis nende majutus- ja sõidukulud on kaetavad ühe esindaja puhul.

Kui toetust taotletakse kvaliteedikava tutvustava teabematerjali koostamiseks ning selle raames soovitakse tuua välja kaubamärke, siis tuleb lähtuda määruse § 4 lõike 7 punktist 3, mis sätestab nõuded toote tutvustamise või degusteerimise ajal levitatavatel trükimaterjalidel kaubamärkide esitlemisele. Kaubamärke tuleb teabematerjalis esitleda üksnes koos, materjali allosas ühel reklaamiribal, mille pind ei tohi ületada asjaomase lehe kogupinnast 5 protsenti.

Eelnõu § 6 lõikes 5 sätestatakse, et turundusürituse korraldamiseks toetuse taotlemise korral on abikõlblikud järgmised kulud:

Ruumi ja tehnika rendikulu, teabematerjali tõlkimise, tootmise ja levitamise kulu ning tootenäidiste veokulu. Kui turundusüritus toimub välisriigis, on lisaks eelpool nimetatule täiendavalt abikõlblikud ka tõlkekulu, turueksperdi teenuse, taotleja ühe ning iga projektis osaleva ettevõtja ühe esindaja sõidu- ja majutuskulu.

Kui toetust taotletakse teabematerjali koostamiseks, siis vastavalt määruse § 4 lõike 7 punktile 3, võib toote tutvustamise või degusteerimise ajal levitatavatel trükimaterjalidel kaubamärke esitleda üksnes koos, materjali allosas ühel reklaamiribal, mille pind ei tohi ületada asjaomase lehe kogupinnast 5 protsenti.

Välisriigis toimuva ürituse korral võib taotleja kasutada turueksperdi teenust, et leida üritusele vajalikud kontaktid. Uutel turgudel on oluline kasutada olemasoleva kontaktvõrgustikuga

turueksperte, mis võimaldab turundusürituste korraldamist oluliselt tulemuslikumaks muuta. Toetatavad on taotleja ühe esindaja sõidu- ja majutuskulud. Kui tegevuses osalevad ettevõtjad, siis abikõlblikud on ettevõtja kohta ühe esindaja sõidu- ja majutuskulud.

Eelnõu § 6 lõikes 6 sätestatakse, et messi külastamiseks toetuse taotlemise korral on abikõlblikud järgmised kulud: messipiletite kulud ning taotleja ühe esindaja sõidu- ja majutuskulu ning kui tegevuses osalevad ettevõtjad, siis ettevõtja kohta ühe esindaja sõidu- ja majutuskulud.

Kui mess toimub virtuaalselt, siis selle külastamiseks toetuse taotlemise korral on lisaks messipiletite kuludele abikõlblikud täiendavalt ka messil kasutatava teenuse kulud. Kui mess toimub virtuaalselt ning lisatasu eest võimaldatakse osaleda näiteks töötubades või korraldatakse mõne tootekategooriapõhiseid virtuaalseid kohtumisi, siis on sellise teenuse tarbimisega seotud kulutused abikõlblikud;

Kui rahvusvahelist messi, mis toimub tavapäraselt välisriigis, korraldatakse erandkorras virtuaalselt, siis on võimalik toetust taotleda ka selle külastamiseks. COVID-19 viiruse leviku tõttu on rahvusvaheliste rahvarohkete ürituste korraldamine olnud viimastel aastatel aeg-ajalt raskendatud ning seetõttu on ürituste korraldajad mõned rahvusvahelised messid mõnel aastal täies mahus veebikeskkonda üle viinud.

Eelnõu §-s 6 lõikes 7 sätestatakse, et messi või turundusürituse korraldamiseks või messil osalemise korraldamiseks on abikõlblik vajalike väikevahendite ostmine, mis ei moodusta toetusest enam kui viis protsenti. Üldjuhul ei ole asjade ostmine kooskõlas toetuse andmise eesmärgiga, kuid juhul, kui see on põhjendatud toetusraha otstarbeka kasutamise seisukohalt, võib selliseid kulusid lugeda abikõlblikuks. Taotleja peab taotluses selliste kulude vajalikkust ja otstarbekust põhjendama. Näiteks juhul, kui taotleja esitab projekti, mille raames osaleb kolmel messil ning soovib osta messistendi sisustamiseks korduvkasutatava laua. Taotleja peab sellisel juhul välja tooma mööbli rentimise maksumuse ning võrdlema seda toote soetamise maksumusega ning saab seeläbi põhjendada ostu toetusraha säästliku kasutamise kaudu. Selliste ostude maksumus peab piirduma maksimaalselt viie protsendiga toetuse summast. Kui taotleja taotleb toetust kolm aastat kestvale projektile summas 150 000 eurot, võib selliste ostude summa olla maksimaalselt 7500 eurot.

Väikevahend on vara, mis on kasutusajaga üle ühe aasta, kuid tema hind on väiksem, kui põhivara minimaalne maksumus (põhivara määr). Väikevahendina kajastatakse ka oma olemuselt põhivarasid, mille väärtus kasutusele võtmisel oluliselt langeb.

Eelnõu §-s 6 lõikes 8 on sätestatud mitteabikõlblikud kulud.

Toetuse raames ei ole käibemaks abikõlblik, välja arvatud juhul, kui see ei ole käibemaksuseaduse alusel tagasi saadav. See tähendab, et käibemaks on abikõlblik üksnes siis, kui toetuse saajal ei ole võimalust seda riigilt tagasi saada. Käibemaks ei ole abikõlblik ka juhul, kui toetuse saaja ei ole käibemaksukohustuslane, kuid omab kõiki võimalusi käibemaksukohustuslaseks registreerimiseks ja riigilt käibemaksu tagasisaamiseks. Käibemaksu abikõlblikkuse kontrollimisel tuleb lisaks käibemaksukohustuslasena registreerimisele võtta arvesse ka teisi käibemaksu tagastamist reguleerivaid käibemaksuseaduse sätteid.

Toetuse raames ei ole abikõlblik seotud isikute vahel sõlmitud tehinguga kaasnev kulu, välja arvatud juhul, kui mõistlik hind ja teenusepakkuja selgitatakse välja riigihangete registris. Tulumaksuseaduse¹⁰ (edaspidi *TuMS*) § 8 lõike 1 kohaselt on isikud omavahel seotud, kui neil on ühine majanduslik huvi või kui ühel isikul on teise üle valitsev mõju. *TuMS*-i § 8 lõikes 1 on loetelu isikutest, keda käsitatakse seotud isikutena ja nendeks võivad näiteks olla abikaasad, elukaaslased või otse- või külgsuhtes sugulased. Seotud isikuteks loetakse näiteks ka ühte kontserni kuuluvad äriühingud, tööandja ja tema töötaja ning töötaja abikaasa.

Toetuse raames ei ole abikõlblikud ka sularahas tehtud kulutused, teenustasud pangatoimingu eest, intress, tagatismakse ja finantsteenusega seotud muu kulu.

Mitteabikõlbliku kuluna on sätestatud ka kulud, mis on seotud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1144/2014 alusel toetatavate tegevuste elluviimisega. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1144/2014 alusel rahastab Euroopa Komisjon liikmesriikide sektoriorganisatsioonide poolt elluviidavaid teavitus- ja müügiedendusprogramme (nt teavitus- ja müügiedendusprogrammid puu- ja köögivilja või mahepõllumajanduslikult toodetud toodete propageerimiseks), mille raames on samuti toetatavateks tegevusteks näiteks messidel osalemine ja teavituskampaaniate korraldamine. Seetõttu ei saa samade kulude hüvitamiseks toetust taotleda nii Euroopa Komisjoni poolt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1144/2014 alusel rahastatavatele teavitus- ja müügiedendustegevustele kui ka käesoleva määruse alusel antavatele toetatavatele tegevustele.

Eelnõu §-s 7 sätestatakse toetatava tegevuse raames kulude mõistlikkuse tõendamine.

Kui toetatava tegevuse eeldatav käibemaksuta maksumus on 30 000 eurot või sellest suurem, peab toetuse taotleja toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara mõistliku maksumuse väljaselgitamiseks korraldama ostumenetluse §-s 15 sätestatud viisil.

Kui toetatava tegevuse eeldatav käibemaksuta maksumus on väiksem kui 30 000 eurot, kuid projekti raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara käibemaksuta maksumus ületab 5000 eurot, selgitab taotleja kulude mõistlikkuse välja enne taotluse esitamist selles paragrahvis sätestatud viisil, arvestades § 4 lõikes 12 sätestatud nõuet.

Juhul, kui toetatava tegevuse raames tehtava kulu käibemaksuta maksumus ületab 5 000 eurot, peab taotleja olema tehtava kulu kohta saanud vähemalt kolm võrreldavat hinnapakumust üksteisest sõltumatute pakkujate käest.

Taotleja võib küsida alla kolme hinnapakumuse, kui kolme hinnapakumust küsida ei ole objektiivselt võimalik.

Juhul, kui kolme hinnapakumuse küsimine ei ole tulenevalt ostetava teenuse iseloomust võimalik, ei pea kolme hinnapakumust võtma. Sellisel juhul tuleb vastavate kulude kohta koos maksetaotlusega PRIA-le esitada nende tasumist tõendavad dokumendid ning § 15 lõike 4 punktis 4 nimetatud põhjendus. Eelnõus ei ole välja toodud kindlat loetelu tegevustest, mille puhul hinnapakumuste küsimine ei ole otstarbekas, kuna see võib piirata taotleja planeeritavaid tegevusi, kuid siiski tuleb siinkohal arvestada, et tegemist on pigem erandiga

¹⁰ [RT I, 21.11.2023, 6](#)

ning kõigil juhtudel, kus hinnapakkumuste küsimine on vähegi võimalik, peab taotleja seda ka tegema.

Sätetatud on ka nõuded hinnapakkumustele, mis peab sisaldama taotleja nime, hinnapakkuja nime, hinnapakkuja kontaktandmeid, hinnapakkumuse väljastamise kuupäeva ning töö, teenuse või vara üksikasjalikku kirjeldust ning käibemaksuta ja käibemaksuga maksumust.

Nõutud arvul hinnapakkumused peab toetuse saaja esitama koos §-s 16 nimetatud maksetaotlusega. Toetuse taotlemisel ei ole hinnapakkumuste esitamine nõutud ning need võib asendada taotleja poolt koostatud tegevuse eeldatava maksumuse arvestusega, mis võivad põhineda taotleja eelneval kogemusel. Näiteks messide puhul saab eeldatava maksumuse märkida tegevuste eelnevate aastate maksumustel.

Väljavalitud hinnapakkumus ei tohi olla põhjendamatult kõrge võrreldes tavaliselt sarnase tegevuse eest tasutava hinnaga. PRIA-l on õigus vajadusel võrrelda väljavalitud hinnapakkumust turuhindadega. Väljavalitud hinnapakkumus peab olema objektiivselt põhjendatud, samuti kui taotleja ei vali kõige odavamat hinnapakkumust, tuleb kallimate hinnapakkumuste hulgast tehtud valikut põhjendada. Antud nõue on vajalik kunstliku hinna tõstmise vältimiseks.

Hinnapakkumused võivad üldjuhul olla eesti või inglise keeles. Siiski, kui saadud hinnapakkumus ei ole ei eesti ega inglise keeles, on PRIA-l keeleseaduse § 8 lõike 1 kohaselt õigus nõuda taotlejalt nimetatud hinnapakkumuse tõlget eesti keelde.

Lõikes 3 sätestatud nõuet hinnapakkumuste küsimiseks ei tohi eirata, jagades toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse osadeks. Kui toetatava tegevuse raames tellitav töö, või teenus on vajalik sama eesmärgi saavutamiseks, siis ei ole lubatud seda jagada osadeks. Kuid taotleja võib jagada toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse osadeks, kui selleks on objektiivsed põhjused, näiteks kui tellitav töö või teenus on liiga mahukas ja seda ei ole ühekorraga võimalik läbi viia.

Ostumenetluse alustamisel enne taotluse esitamist peab arvestama, et toetatavate tegevuste elluviimist ei või alustada varem ja sellega seotud siduvaid kohustusi ei tohi olla võetud varem, kui taotluse esitamise päevale järgneval päeval.

Eelnõu §-s 8 on sätestatud nõuded taotlejale.

Eelnõu § 8 lõige 1 sätestab, et toetust võivad taotleda järgnevad juriidilised isikud või seltsingud:

1) ELÜPS-i § 92 lõikes 1 sätestatud riiklikke kvaliteedikavasid rakendavad tootjarühmad. Liikmesriigi poolt tunnustatud riiklikud kvaliteedikavad ja nende tunnustamise protseduur on Eestis reguleeritud ELÜPS-i § 92–94. ELÜPS-i alusel Põllumajandus- ja Toiduameti (edaspidi PTA) poolt tunnustatud riiklik kvaliteedikava, vastab komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 2022/126 artiklis 47 sätestatud nõuetele. Riiklik kvaliteedikava, mis on tehniline norm, tunnustatakse pärast tehnilisest normist teavitamise menetluse läbimist. Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/1535¹¹ artikli 5 lõikele 1 on liikmesriikidel kohustus edastada Euroopa Komisjonile kõik tehniliste eeskirjade eelnõud. ELÜPS-i § 92 lõike

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) [2015/1535](#), millega nähakse ette tehnilistest eeskirjadest ning infoühiskonna teenuste eeskirjadest teatamise kord (ELT L 241, 17.09.2015, lk 1–15)

1 kohaselt töötab kvaliteedikava välja ja rakendab seda kvaliteedikava rakendav tootjarühm, milleks võib olla aktiivseid põllumajandustootjaid ühendav tulundusühistu, mittetulundusühing või seltsing. 2023. aasta lõpu seisuga on PTA tunnustanud kaks riiklikku kvaliteedikava: „Rohumaaveise liha tootmine” ja „Biosfääri programmiala rohumaaveis ja –lammas“. Kehtiv ELÜPS jõustus 1. jaanuaril 2023, aga riiklikud kvaliteedikavad „Rohumaaveise liha tootmine” ja „Biosfääri programmiala rohumaaveis ja –lammas“ on tunnustatud varem kehtinud ELÜPS-i alusel. Vastavalt kehtiva ELÜPS-i §-le 136 loetakse enne 2023. aasta 1. jaanuari kehtinud ELÜPS-i alusel tunnustatud toidukvaliteedikava hetkel kehtiva seaduse alusel tunnustatud kvaliteedikavaks. Kvaliteedikava „Rohumaaveise liha tootmine” rakendab mittetulundusühing ja kvaliteedikava „Biosfääri programmiala rohumaaveis ja –lammas“ rakendab tulundusühistu;

2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1143 alusel registreeritud nimetusega toodet tootvaid ettevõtjaid ühendav tootjate rühm. Antud määruse alusel saab registreerida veini, piiritusjookide, põllumajandustoodete ja toidu nimetusi kaitstud päritolunimetusena, kaitstud geograafilise tähisena või põllumajandustoodete ja toidu garanteeritud traditsioonilise toote nimetusi. Antud määruse alusel registreeritud toodete nimetused kantakse kogu EL-is kaitstud põllumajandustoodete ja toiduainete, veini, aromatiseeritud veinisoodete ja piiritusjookide nimetuste juriidilisse registrisse, mis on leitav aadressilt: <https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/geographical-indications-register/>. Antud määruse alusel on Eestis hetkel registreeritud kaks toote nimetust – kaitstud geografiline tähis kohupiimajuustule „Sõir“ ja kaitstud geografiline tähis „Estonian vodka“. 2023. aasta 6. veebruari seisuga on Eestis 7 kaitstud geograafilise tähise nimetusega kohupiimajuustu sõir tootjat. Eestis teostab PTA vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1143 artikli 39 lõikele 4 ning artikli 72 lõikele 6 kaitstud nimetusega toote tootespetsifikaadile vastavuse kontrolli enne toote turule laskmist. Info tootjate ja töötajate kohta, kelle puhul kontroll on teostatud ja kellel on õigus kaitstud nimetusega toodet toota, on leitav PTA kodulehelt: <https://pta.agri.ee/geograafiliste-tahiste-kaitse#eesti-geograafilise---2>. 2023. aasta 30. novembri seisuga on Eestis kolm kaitstud geograafilise tähise nimetusega piiritusjoogi Estonian vodka tootjat. Tootjate rühm koosneb vähemalt kahest tootjast;

3) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/848¹² alusel mahepõllumajanduslikult toodetud toodete põllumajandustootjaid või -töötajaid ühendav või neid esindav rühm. Mahepõllumajanduslikult tooteid tootvad või töötlevad ettevõtjad ei pea kvaliteedikavas osalemiseks moodustama eraldi tootjate rühma, iga tootja tunnustatakse eraldi. Kuna mahepõllumajandustootjaid on Eestis üle kahe tuhande, siis on loodud ka mitmeid sektorit esindavaid organisatsioone, kes mahetootjate ühiste huvide ja sektori arengu nimel tegutsevad. Kuna sellised organisatsioonid on oma olemuselt tootjate või nende huve esindavate organisatsioonide ühendused, saavad ka nemad toetust taotleda. Selliste organisatsioonide liikmed võivad olla nii tootjad ise kui neid koondavad mahepõllumajanduse edendamise tegelevad organisatsioonid, mille kaudu esindatakse oma liikmeid ehk mahepõllumajanduslikult tooteid tootvate või neid turustavate ettevõtjate huve. Sellisel juhul esitab taotleja oma liikmete nimekirja, mille alusel on võimalik kontrollida, kas taotleja on mahepõllumajanduslikult toodetud toodete tootjate või töötajate esindusorganisatsioon.

Eelnõu § 8 lõige 2 sätestab, et kui taotleja riikliku maksu võlg ilma intressita on väiksem kui 100 eurot või riikliku maksu võla tasumine on ajatatud. Maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg, mille tasumise tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas. Sätte eesmärk

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) [2018/848](#), mis käsitleb mahepõllumajanduslikku tootmist ja mahepõllumajanduslike toodete märgistamist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 834/2007 (ELT L 150, 14.06.2018, lk 1–92)

on tagada, et toetust saavad vaid taotlejad, kes on oma kohustused riigi ees täitnud. Toetust antakse üksnes neile, kes on majanduslikult jätkusuutlikud. ELÜPS-i § 28 lõike 3 punkti 1 kohaselt jäetakse taotlus rahuldamata, kui taotleja ei vasta toetuse saamiseks esitatud nõuetele. Seega on PRIA-l õigus kontrollida kogu taotluse menetlemise ajal ja enne toetuse väljamaksmist taotleja ja toetuse saaja riikliku maksu võla olemasolu ning maksuvõla olemasolu korral selle ajatust ja maksete tähtaegset tasumist.

Eelnõu § 8 lõike 3 kohaselt ei saa taotleja toetust, kui taotleja suhtes on algatatud likvideerimismenetlus või nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutine pankrotihaldur või on välja kuulutatud pankrot või algatatud sundlõpetamine või kehtiv äriregistrist kustutamise hoiatus.

Pankrotiseaduse § 1 lõigete 2 ja 3 kohaselt on võlgnik maksejõuetu, kui ta ei suuda rahuldada võlausaldaja sissenõutavaks muutunud nõuet ja see suutmatuse ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine ning juriidilisest isikust võlgnik on maksejõuetu ka siis, kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine. Kohustustena arvestatakse ka nõudeid, mis ei ole muutunud sissenõutavaks. PRIA kontrollib taotleja ja toetuse saaja suhtes võimaliku algatatud likvideerimismenetluse või ajutise pankrotihalduri või väljakuulutatud pankrotitsuse olemasolu ametlikust võrguväljaandest Ametlikud Teadaanded.

Eelnõu § 8 lõikes 4 kehtestatakse piirang, et toetust ei saa taotleda taotluses sisalduva sama kulu kohta ehk siis, kui selle kohta on saadud toetust või samal ajal taotletakse toetust riigieelarvelistest või muudest EL-i või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi. Eelkõige on siinkohal mõeldud teisi strateegiakava alusel antavaid toetusi või struktuurifondide vahenditest saadud abi ja toetust. Piirangu eesmärk on vältida topeltrahastamist, mis tähendab, et ühe ja sama kulu kohta ei anta toetust rohkem kui üks kord. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/2116¹³ artikli 36 kohaselt ei tohi EAFRD-st rahastatavaid kulusid katta liidu eelarvest ühegi teise rahastamisvahendiga.

Eelnõu § 8 lõikes 5 kehtestatakse, et taotleja peab olema varem riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest saadud ja tagasimaksmisele kuulunud summa tagasi maksnud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral tagasimaksed tasunud ettenähtud summas. Selle nõude eesmärk on maandada riigile lisanduvate rahaliste kohustuste (rikkumiste tagasimaksed) tekkimise riski ning tagada vahendite kasutamise sihtotstarbelisus ja jätkusuutlikkuse suurendamine.

Eelnõu § 8 lõikes 6 kohaselt peab taotleja olema täitnud Euroopa Komisjoni korralduse ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks tunnistatud abi tagasimaksmise kohta. Taotleja peab olema tagasimaksmisele kuulunud summa tagasi maksnud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral tagasimaksed tasunud ettenähtud summas. Selle nõude eesmärk on maandada riigile lisanduvate rahaliste kohustuste (rikkumiste tagasimaksed) tekkimise riski ning tagada vahendite kasutamise sihtotstarbelisus ja jätkusuutlikkuse suurendamine.

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr [2021/2116](#), mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435 6.12.2021, lk 187)

Eelnõu § 8 lõige 7 sätestab, et taotleja kohta ei tohi olla karistusregistrisse kantud karistusandmeid karistusseadustiku¹⁴ §-s 49¹, 209, 209¹, 210, 296, 298, 298¹, 372, 373 või 384 sätestatud süüteo toimepanemise eest.

Riigikohtu otsusele nr 3-3-1-85-14¹⁵ tuginedes, on määruses välja toodud konkreetsed väär- ja kuriteod, mille toimepanemise puhul on põhjust kahelda taotleja tahtes või võimekuses viia toetatav tegevus ellu õiguspäraselt. Seega, kui taotleja kohta on karistusregistrisse kantud karistusandmeid määruse § 8 lõikes 6 sätestatud süüteo toimepanemise eest, siis selline taotleja ei vasta nõuetele ja talle toetust ei anta.

Valdavas enamuses on välja valitud süüteod, millel saab olla seos taotleja tegevustega (nt kvaliteedikavas osalejate nimekirja pidamine, kvaliteedikavas osalejate kontrollidega seotud info koondamine, kvaliteedikava raames toodetud toodete müügiarendus). Arvestades, et toetusega jagatakse riigieelarvelisi ja EL-i vahendeid, mida on piiratud ulatuses, on oluline, et nimetatud vahendeid saaksid kasutada üksnes õiguskaualekad taotlejad, kes on täitnud riiklike kvaliteedikavadega seotud õigusaktides sätestatud nõudeid ja on suutnud oma tegevust õiguspäraselt korraldada.

Lisaks on kõnealune nõue seotud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artikli 59 lõikes 1 sätestatuga, mille kohaselt võtavad liikmesriigid ühise põllumajanduspoliitika raames vastu kõik õigus- ja haldusnormid ning kõik muud vajalikud meetmed, et tagada liidu finantshuvide tõhus kaitse ja eelkõige selleks, et:

- a) kontrollida fondide rahastatavate tegevuste seaduslikkust ja korrektsust, sealhulgas toetusesaajate tasandil ning vastavalt ÜPP strateegiakavades ettenähtule;
- b) tagada tõhus kaitse kelmuse ja pettuste vastu, eelkõige kõrgema riskiga aladel, mis toimib heidutusena, võttes arvesse meetmete kulusid ja nendest saadavat kasu ning nende proportsionaalsust;
- c) ennetada, avastada ja kõrvaldada õigusnormide rikkumist, kelmusi ja pettust, kehtestada tõhusaid, hoiatavaid ja proportsionaalseid karistusi vastavalt liidu õigusele või selle puudumise korral vastavalt riigisisesele õigusele ning algatada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi;
- d) kehtestada tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid karistusi vastavalt liidu õigusele või selle puudumise korral vastavalt liikmesriigi õigusele ning algatada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi;
- e) nõuda tagasi alusetud maksed koos intressiga ning algatada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi, sealhulgas eeskirjade eiramise eest määruse (EÜ, Euratom) nr 2988/95¹⁶ artikli 1 lõike 2 tähenduses.

Seega, kui ühise põllumajanduspoliitika toetuste taotlemisel ei osale isikud, keda on karistatud eelnimetatud süütegude eest, suurendab see Euroopa Liidu finantshuvide kaitset, sest raha väärkasutuse risk alaneb märkimisväärselt.

Eelnõu § 8 lõikes 8 sätestatakse nõuded taotlejale, kes saavad riigiabi riigiabi suuniste 3. peatüki punkti 634 alapunkti e tähenduses, kui toetatakse mittepõllumajandustoodete tutvustamisele suunatud teavitus- ja müügiarendustegevusi. Komisjon peab punktis 634 osutatud abi aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel siseturuga kokkusobivaks juhul, kui

¹⁴ [RT I, 22.03.2024, 2](#)

¹⁵ Riigikohtu halduskolleegiumi 11. märtsi 2015. a otsus nr 3-3-1-85-14

¹⁶ Nõukogu määrus (EÜ, EURATOM) nr [2988/95](#), Euroopa ühenduse finantshuvide kaitse kohta (ELT L 312 23.12.1995 lk 1-4)

abi ei anta ettevõtjale, kellele komisjoni eelneva otsuse alusel, millega abi on tunnistatud ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks, on esitatud seni täitmata korraldus abi tagasimaksmiseks. Samuti ei anta abi raskustes olevatele ettevõtjatele. Ettevõtjat loetakse raskustes olevaks eelkõige vähemalt ühel järgmistest asjaoludest:

a) kui tegemist on piiratud vastutusega ettevõtjaga, kes on akumulëeritud kahjumi tõttu kaotanud üle poole oma märgitud osa- või aktsiakapitalist. Nii on see juhul, kui akumulëeritud kahjumi mahaarvamine reservidest (ning kõikidest muudest elementidest, mida üldiselt peetakse äriühingu omavahendite osaks) annab negatiivse tulemuse, mis ületab poolt märgitud osa- või aktsiakapitalist.

b) Kui tegemist on ettevõtjaga, kus vähemalt mõnel liikmel on piiramatult vastutus ettevõtja võlgade eest, ja kes on akumulëeritud kahjumi tõttu kaotanud üle poole oma raamatupidamises näidatud kapitalist.

c) Kui asjaomase ettevõtja suhtes on võlausaldajate soovil algatatud kõiki võlakohustusi hõlmav maksejõuetusmenetlus või ettevõtja vastab siseriikliku õiguse kohaselt kõiki võlakohustusi hõlmava maksejõuetusmenetluse kohaldamise kriteeriumidele.

d) ettevõtja puhul, kes ei ole VKE, kui viimase kahe aasta jooksul:

i. on ettevõtja arvestuslik finantsvõimendus olnud suurem kui 7,5 ja

ii. on ettevõtja EBITDA suhe intressimaksete kattevarasse olnud alla 1,0.

Selleks, et seltsingu vormis tegutsev taotleja vastaks riigiabi andmise nõuetele, peavad nimetatud nõuetele vastama kõik seltsinglased.

Eelnõu § 8 lõige 9 sätestab, et kõik projektis osalevad ettevõtjad peavad vastama lõigetes 2–8 sätestatud nõuetele.

Kui toetuse taotlejaks on seltsing, peavad kõik seltsinglased ehk projektis osalevad ettevõtjad vastama lõigetes 2–8 sätestatud nõuetele. Võlaõigusseaduse § 580 kohaselt moodustatakse seltsing seltsingulepinguga. Seltsingu näol ei ole tegemist juriidilise isikuga, vaid isikute koostöövormiga, mille vara on seltsinglaste ühisomanduses ja tehingu tegemine eeldab seltsinglaste ühist otsust, samuti vastutavad seltsinglased kolmanda isiku ees võetud kohutuste eest solidaarselt. Selleks, et seltsingu vormis tegutsev taotleja vastaks määruse § 8 lõigetes 2–8 sätestatud nõuetele, peavad nimetatud nõuetele vastama kõik seltsinglased.

Kui taotlejaks on juriidiline isik peavad kõik projektis osalevad ettevõtjad vastama lõigetes 2–8 sätestatud nõuetele ning tootma tooteid § 4 lõike 3 punktis 1, 2 või 3 nimetatud kvaliteedikava alusel. See tähendab, et kui projekt hõlmab § 4 lõike 1 punktis 3, 4 või 5 nimetatud tegevusi ning tegevuses osalevad ettevõtjad, tuleb veenduda, et kõik projektis osalevad ettevõtjad on kvaliteedikava alusel tooteid tootvaid ja/või töötlevad ettevõtjad ning EL finantshuvide kaitset silmas pidades tuleb kontrollida täiendavalt ka nende vastavust § 8 lõigetes 2–8 sätestatud nõuetele. Näiteks, kui taotlejaks on mittetulundusühing, kes ühendab mahepõllumajanduslikult toodetud toodete tootjaid, ei pruugi projekti tegevuses osaleda kõik taotleja liikmed ning PRIA kontrollib vaid nende ettevõtjate vastavust nõuetele, kes projektis osalevad.

Eelnõu § 8 lõikes 10 sätestatakse, et taotlejale ja taotleja kaudu abi saavale ettevõtjale toetuse andmisele vahetult eelnenud kolme aasta jooksul antud vähese tähtsusega abi ei tohi koos taotletava toetusega ületada vähese tähtsusega abi ülemmäära 300 000 eurot.

Vastavalt komisjoni määrusele (EL) nr 2023/2831, on vähese tähtsusega abi kogusumma piirmäär, mida on võimalik ühele ettevõtjale kolme aasta jooksul anda, 300 000 eurot. Liikmesriigi poolt ühele ettevõtjale toetuse andmisele vahetult eelnenud kolme aasta jooksul

antud vähese tähtsusega abi ei tohi koos taotletava toetusega ületada vähese tähtsusega abi ülemmäära 300 000 eurot. Toetuse andmise all peetakse silmas otsuse tegemist, millega ettevõtjale abi määratakse. Kui ettevõtjale abi andmise otsus tehakse näiteks 20. mail 2024. aastal, siis võetakse toetuse andmisele vahetult eelnenud kolme aasta pikkuse ajavahemikuna arvesse perioodi 20. mai 2021-20. mai 2024.

Eelnõu § 8 lõige 11 sätestab, et vähese tähtsusega abi andmisel võetakse arvesse komisjoni määruste (EL) 2023/2831 sätestatud erinevateks eesmärkideks antava vähese tähtsusega abi kumuleerimisreegleid.

Eelnõu § 8 lõikes 12 sätestatakse, et vähese tähtsusega abi suuruse arvestamisel loetakse üheks ettevõtjaks sellised ettevõtjad, kes on omavahel seotud komisjoni määruse (EL) nr 1408/2013¹⁷ artikli 2 lõike 2 ja komisjoni määruse (EL) 2023/2831 artikli 2 lõike 2 kohaselt.

Vähese tähtsusega abi suuruse arvestamisel loetakse üheks ettevõtjaks sellised ettevõtjad, kes on omavahel seotud komisjoni määruse (EL) 2023/2831 artikli 2 lõike 2 kohaselt. Komisjoni määruse (EL) 2023/2831 Artikli 2 lõike 2 kohaselt hõlmab „üks ettevõtja“ kõik ettevõtted, mille vahel on vähemalt üks järgmistest tunnustest:

- 1) ettevõtte omab teises ettevõttes aktsionäride või osanike häälteenamust;
- 2) ettevõttel on õigus ametisse määrata või ametist vabastada enamikku teise ettevõtte haldus-, juht-, või järelevalveorgani liikmetest;
- 3) ettevõttel on õigus rakendada teise ettevõtte suhtes valitsevat mõju vastavalt teise ettevõttega sõlmitud lepingule või selle asutamislepingule või põhikirjale;
- 4) ettevõtte, mis on teise ettevõtte aktsionär või osanik, kontrollib vastavalt kokkuleppele teiste aktsionäride või osanikega üksi sellise ettevõtte aktsionäride või osanike häälteenamust.

Üheks ettevõtjaks peetakse ka ettevõtteid, mis on eelmainitud punktides 1–4 kirjeldatud suhtes ühe või enama muu ettevõtte kaudu. Vähese tähtsusega abi maksimaalse määra väljaselgitamisel vaadeldakse ettevõtete seoseid riigipõhiselt. Kui emaetevõtte (A) asub välismaal (nt Norras) ning tal on kaks tütarettvõtet Eestis (B ja C), siis neid tütarettvõtteid ei pea lugema üheks ettevõtteks vähese tähtsusega abi toetuse summa määramisel. B-le ja C-le võib kummalegi määrata 300 000 eurot vähese tähtsusega abi. Juhul kui emaetevõttel (A, mis asub Norras) on loodud Eestisse näiteks valdusettevõtte (D), mis kontrollib (enamusosaluse kaudu) ettevõtteid B ja C, siis tuleb D, B ja C lugeda ikkagi üheks ettevõtteks, sest kõik asuvad Eestis. Euroopa Komisjon on „ühe ettevõtja“ mõiste sisustamisel lähtunud asjaolust, et konkurentsieeskirjade kohaldamisel on ettevõtja igasugune majandustegevusega tegelev üksus, olenemata tema õiguslikust seisundist ja rahastamisviisist ning Euroopa Liidu Kohus on otsustanud, et kõiki sama üksuse (õiguslikult või faktiliselt) kontrollitavaid üksusi tuleks käsitleda ühe ettevõtjana.

Eelnõu §-s 9 sätestatakse taotluse esitamine ja taotluse esitamise tähtaeg.

Toetuse saamiseks esitab taotleja selleks ettenähtud tähtajal elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu PRIA-le taotluse ja § 4 lõikes 1 nimetatud projekti (edaspidi koos *taotlus*) ning neis esitatud andmeid tõendavad dokumendid. Taotluse esitamise tähtaja kuulutab välja PRIA, avaldades selle ametlikus võrguväljaandes Ametlikud Teadaanded.

¹⁷ Komisjoni määrus (EL) nr [1408/2013](#), 18. detsember 2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes põllumajandussektoris

Toetuse taotlusi võetakse vastu üksnes PRIA e-teenuse keskkonna kaudu. Toetuse saamiseks esitab taotleja selleks ettenähtud tähtajal PRIA e-teenuse keskkonna kaudu PRIA-le avalduse ja toetatavaid tegevusi hõlmava projekti ning neis esitatud andmeid tõendavad dokumendid. Taotleja saab taotluse esitamise tähtajal esitada ainult ühe taotluse. Taotluse esitab taotleja ise või tema esindusõigust omav isik. Tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 115 kohaselt peab taotleja esitama taotleja nõuetekohasuse tõendamiseks taotleja seadusjärgse esindusõigusega isiku puhul tema volitusi tõendava volikirja. Dokument või selle ära kiri esitatakse elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonnas.

Eelnõu §-s 10 sätestatakse nõuded taotlusele ehk andmed, mida taotlus peab sisaldama. Taotluses esitatud andmed on vajalikud määruses sätestatud nõuetele vastavuse kontrollimiseks ning seireks vajalike andmete kogumiseks.

Eelnõu § 10 lõikes 1 sätestatakse andmed, mis tuleb taotluses esitada.

Esitada tuleb taotleja nimi, mittetulundusühingu ja tulundusühistu puhul registrikood, seltsingu puhul esindava ettevõtte registrikood, käibemaksukohuslaseks registreerimise number ning taotleja esindaja nimi ja kontaktandmed. Taotleja toob välja kvaliteedikava, mille raames toodetud toote teavitus- ja müügiedendusprojektile toetust taotletakse.

Taotleja esitab taotluse selgelt sõnastatud sisu. Taotluse sisus toob taotleja välja projektiga hõlmataivate toodete kategooria, projekti eesmärgi ja projekti kestvuse ja tegevuse liigid.

Kui projekt hõlmab näiteks riiklikult tunnustatud kvaliteedikava „Rohumaaveise liha tootmine“, on tegemist veiseliha ja sellest valmistatud toodete kategooriaga. Kui projekt hõlmab näiteks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1143 alusel registreeritud kaitsitud geograafilist tähist sõir, tuleb välja tuua, et tegemist on juustuga. Kui kvaliteedikava raames toodetud toote teavitus- ja müügiedendustegevusi kavandatakse mahepõllumajanduslikult toodetud toodetele, võib projekt hõlmata mitut tootekategooriat. Taotleja toob välja projekti eesmärgi ning tegevused üldistatud kujul, mis aitavad eesmärki saavutada. Näide: projekti eesmärk on tõsta geograafilise tähise „sõir“ tuntust Eesti elanike seas ning selleks kavandatakse 2 aasta jooksul teavituskampaania, mitmeid turundusüritusi ning turu-uuring. Nimetatud andmed võimaldavad PRIA-l ja hindamiskomisjoni liikmetel saada ülevaade projekti sisust.

Lisaks märgib taotleja taotlusesse projekti kogumaksumuse ja taotletava toetuse suuruse. Kuna projekti raames kavandataivate abikõlblike kulude puhul on toetuse määr 70 protsenti, siis tuleb taotluses ära näidata kogu projekti maksumus, mis sisaldab ka taotleja omafinantseeringut, kui eraldi tuua välja taotletava toetuse suurus.

Taotleja toob taotluses välja ka info varasema põllumajandustoodete ja nende töötlemisel saadud toidu teavitus- ja müügiedendustegevuste elluviimise kogemuse kohta. Kuna taotluse hindamisel on üheks hindamiskriteeriumiks taotleja varasem kogemus, siis peab hindamiskomisjoni liikmel olema kriteeriumi hindamiseks vastav info. Kuivõrd taotleja varasem kogemus aitab kaasa eduka projekti elluviimisele, hinnatakse kõrgemalt selliste taotlejate projekte, kellel on kavandataivate tegevuste rakendamisel varasem pikaajaline kogemus.

Mittetulundusühingu või tulundusühistu vormis tegutseva taotleja puhul tuleb esitada liikmete nimekiri, mille alusel on võimalik hinnata, kas koostöövorm vastab § 8 lõikes 1 sätestatud

nõuetele.

Taotleja peab vajadusel tooma välja ka toetatavas tegevuses osalevate ettevõtjate nimekirja ning projektiga hõlmatud toodete nimekirja koos nende kaubakoodidega.

Kui taotlejaks on seltsing, on seltsingulepingust näha kõik projektis osalevad ettevõtjad ning osalevate ettevõtjate nimekirja ei ole vaja esitada. Kui taotleja on näiteks mittetulundusühing, kelle kõik liikmed tegevustes ei osale ega vasta määruse alusel sätestatud nõuetele ning projekt hõlmab § 4 lõike 1 punktides 3 ja 4 nimetatud tegevuste raames toodete tutvustamist või degusteerimist või punktis 5 nimetatud messi külastamist, tuleb projektis osalevate ettevõtjate nimekiri esitada.

Kui projekt hõlmab § 4 lõike 1 punktides 3 ja 4 nimetatud tegevuste raames toodete tutvustamist või degusteerimist, lisatakse tutvustatavate toodete nimekiri koos nende kaubakoodidega, mille alusel saab PRIA kontrollida riigiabi määramise vajadust. Kaubakoodi määramisel on abiks Eesti tollitariifistik. Kaubakood tuleb taotluses märkida 8-kohaliselt. Kui tegemist on mittepõllumajandustoodete tutvustamisega või tegevuses osalevad mittepõllumajandustoodete tootjad, tuleb riigiabi määrata neid tooteid tootvatele projektis osalevatele ettevõtjatele.

Eelnõu § 10 lõikes 2 sätestatakse andmed, mis tuleb esitada projekti kohta, millele toetust taotletakse.

Projekt koosneb toetatavatest tegevustest, mida taotleja hakkab ellu viima ja selles esitatakse järgmised andmed:

- 1) Turuolukorrast tulenev projekti vajalikkuse põhjendus, projekti eesmärk, projekti sihtrühm ja selle suurus. Taotleja peab kirjeldama, miks on projekt vajalik, milles seisneb kitsaskoht, mille lahendamisele projekt kaasa aitab. Esitatud info alusel peab olema võimalik hinnata, kas projekti eesmärk on kooskõlas määruse eesmärgiga. Taotleja kirjeldab, millisele turule ja millisele sihtrühmale on suunatud projekti raames planeeritud tegevused, kuidas sihtgrupini jõutakse ning soovitud eesmärk saavutatakse. Taotleja põhjendab projekti vajalikkust ning selgitab, kuidas aitab projekt kaasa tootjate positsiooni paranemisele valitsevas turuolukorras.
- 2) Projekti tegevuste kirjeldus, mis hõlmab § 4 lõikes 1 loetletud toetatavaid tegevusi koos eelarvega. Esitatud info peab olema piisavalt detailne, et selle põhjal hinnata, kas valitud tegevused on põhjendatud ja nende abil on realistlik projekti eesmärk saavutada. Kui projekt hõlmab näiteks teavituskampaaniat, siis tuleb välja tuua selle peamine eesmärk, sihtgrupp, tegevused, kasutatavad meediakanalid ning kuluartiklid. Kuluartiklid võivad olla taotluse esitamise hetkel indikatiivsed, kuid nende esitamine on vajalik selleks, et taotleja teeks taotluse esitamisele eelnevalt turu-uuringut, et tegevuste eelarve oleks võimalikult realistlik. Kui taotlus hõlmab näiteks messidel osalemist ja projekt kestab mitu aastat, siis taotluse esitamise hetkel ei pruugi veel teada olla kõikide messide täpsed toimumise ajad. Sellisel juhul peab taotleja välja tooma, mitmest messist ta plaanib osa võtta ning samuti lisab sinna juurde turult kogutud info põhjal koostatud eelarve, kui palju messil osalemine eelduslikult maksab.
- 3) Teave selle kohta, et taotleja jaoks on tegemist uue projektiga. Taotleja selgitab, milles seisneb kavandatava projekti, sh selle raames kavandatavate tegevuste uudsus konkreetsel sihtturul ja sihtgrupi seas. Kui taotleja on näiteks varasemalt osalenud mõnel messil, millel osalemiseks soovib toetust taotleda, siis tuleb selgitada, milles seisneb tegevuse uudne iseloom taotleja jaoks.

Eelnõu § 10 lõikes 3 sätestatakse, et seltsingu vormis tegutseval taotlejal tuleb koos taotlusega esitada ka seltsingulepingu ära kiri. Ära kiri tõendab seltsingu moodustamist, ühiste eesmärkide nimel tegutsemist ning selles on defineeritud koostöös osalevate osapoolte rollid.

Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1143 artikli 9 lõikele 1 ja artikli 55 lõikele 1 võib kaitstud päritolunimetuse, kaitstud geograafilise tähise või garanteeritud traditsioonilise toote nimetuse registreerimist taotleda tootjarühm, mis on mis tahes õiguslikus vormis ühendus, kuhu kuuluvad sama toote tootjad, mille nimetus on registreerimiseks esitatud. Seega võib nimetuse registreerimist taotleda ka tootjate ühendus, mis toimib seltsingu vormis. Võlaõigusseaduse § 580 kohaselt moodustatakse seltsing seltsingulepinguga. Pärast kaitstud päritolunimetuse, kaitstud geograafilise tähise või garanteeritud traditsioonilise toote nimetuse registreerimist on selle kasutamiseks õigus igal tootjal või töötlejal, kes asub tootespetsifikaadis sätestatud geograafilises piirkonnas ning kes toodab toodet vastavalt tootespetsifikaadi nõuetele. Kaitstud nimetusega toodet tootvad tootjad või töötlejad ei pea nimetuse kasutamiseks moodustama eraldi tootjarühma, vaid iga tootjat tunnustatakse eraldi. Seega võib toetust taotleda seltsingu vormis toimiv tootjate rühm, kuhu ei pruugi kuuluda samad tootjad või töötlejad, kes algselt nimetuse registreerimistaotluse esitasid. Samuti võivad tulla seltsingu vormis toetust taotlema mahepõllumajanduslikult toodetud toodete tootjaid ühendav rühm.

Eelnõu §-s 11 sätestatakse taotluse kontrollimine.

PRIA kontrollib vastuvõetud taotluse nõuetekohasust ja selles esitatud andmete õigsust ning taotleja, taotluse ja toetatava tegevuse vastavust EL-i õigusaktides, ELÜPS-is, strateegiakavas ja selles määruses sätestatud nõuetele. PRIA kontrollib taotluse vastavust toetuse saamise nõuetele esitatud taotluse ja muude dokumentide ning nendes esitatud andmeid tõendavate dokumentide ja andmekogude alusel ning kohapealse kontrolli käigus. Taotluse vastavust toetuse saamise nõuetele on õigus kontrollida ka taotlejaga seotud kolmanda isiku juures, kes valdab toetuse saamisega seotud andmeid või dokumente, ja toetatava tegevuse elluviimise kohas.

Kui taotluses esinevad puudused ja muud ilmsed ebatäpsused, määrab PRIA haldusmenetluse seaduse kohaselt tähtaja puuduste kõrvaldamiseks. Kui puudus kõrvaldatakse määratud tähtjaks, loetakse taotlus tähtaegselt esitatuks. Kui puudust ei kõrvaldata tähtaegselt, võib PRIA jätta taotluse läbi vaatamata. PRIA-l on vajaduse korral õigus kontrollida taotluses esitatud andmete õigsust ja dokumente taotleja juures kohapeal ning tema ettevõttes. Haldusmenetluse seaduse § 15 lõike 1 kohaselt on haldusorgan kohustatud talle esitatud taotluse vastu võtma sõltumata selle puudustest, kui seadusega ei ole sätestatud teisiti. Haldusmenetluse seaduse § 15 lõike 2 kohaselt määrab haldusorgan puuduste kõrvaldamise tähtaja, kui taotluses ei ole esitatud nõutud andmeid või dokumente või kui taotluses on muid puudusi. Taotluse läbi vaatamata jätmise alused on sätestatud haldusmenetluse seaduse § 14 lõikes 6.

PRIA kontrollib, kas kõik omavahel võrreldavad andmed on samased, kas kõik võrreldavad andmed ja nende omavahelised seosed seda samasust kinnitavad ja kas on täidetud kõik eelnõus sätestatud nõuded. Kui taotleja, taotluse ja toetatava tegevuse nõuetele vastavuse kontrollimise käigus tehakse kindlaks taotleja, taotluse või toetatava tegevuse nõuetele mittevastavus, teeb PRIA ELÜPS-i § 28 lõike 3 kohaselt taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

Eelnõu §-s 12 sätestatakse nõuetele vastavate taotluste hindamine ja taotluste paremusjärjestuse moodustamine.

PRIA hindab taotlusi lisas „Taotluse hindamise kriteeriumid“ sätestatud hindamiskriteeriumite alusel ja moodustab hindamistulemuste alusel taotluste paremusjärjestuse, milles loetakse paremaks suurema hindepunktide summa saanud taotlus.

Taotluste hindamiseks ja taotluste paremusjärjestuse koostamiseks hindab taotlusi PRIA poolt moodustatud nõuandva pädevusega hindamiskomisjon, kuhu võib kaasata ka eksperte.

Taotlust hinnatakse vastavalt määruses ja selle lisas kehtestatud hindamiskriteeriumitele. Neli hindamiskriteeriumit ja taotluste hindamine nende alusel on täpsemalt kirjeldatud määruse lisas. Taotlusi hinnatakse nelja hindamiskriteeriumi alusel järgmiselt:

1) Projekti mõju kvaliteedikavas osalejatele – hinnatakse kui suure mõjuga on taotletav projekt. Projekti mõju oleneb kavandatavate tegevuste koostoimest, nende mahust ja ajalisest kestusest. Hindamisel võetakse arvesse, kas projektis on kombineeritud erinevaid tegevusi ja millises mahus on tegevusi planeeritud. Võrreldes ühekordse turundusürituse korraldamisega on suurema mõjuga projekt, mille raames korraldatakse teavituskampaania, osaletakse messil ja viiakse läbi turundusüritus. Sellise projekti elluviimise tulemusel suureneb toodete nähtavus turul ja tõuseb tarbijate teadlikkus, mis avaldab kvaliteedikavas osalejatele olulisemat mõju.

2) Taotleja varasem kogemus põllumajandustoodete ja nende töötlemisel saadud toidu turustamisele suunatud teavitus- ja müügiedendustegevuste elluviimisel – taotleja varasemat kogemust hinnatakse vastavalt taotleja poolt taotluses esitatud infole. Selle hindamiskriteeriumi eest on võimalik saada vähem hindepunkte kui ülejäänud kolme kriteeriumi puhul, kuna ka kogemuse puudumisel võib siiski tegemist olla kvaliteetse ja läbimõeldud projektiga.

3) Projekti läbimõeldus ja kvaliteet – hinnatakse, kas projekt on läbimõeldud ning tegevused on omavahel loogilises seoses ja toetavad üksteist. Hinnatakse, kas valitud tegevused on põhjendatud võttes arvesse nende sihtgruppi ja sisu ning kas nende tegevuste elluviimise tulemusel on projekti eesmärk saavutatav. Kui taotleja soovib projekti raames teha näiteks turu-uuringut või külastada messi, siis peab taotlusest selguma, miks nende tegevuste elluviimine on vajalik projekti eesmärgi saavutamise seisukohast.

4) Projekti olulisus turusituatsiooni seisukohast – hinnatakse, kas projekt on seostatud turusituatsiooniga, projekti vajadus on hästi põhjendatud ja seda toetavad turutrendid. Taotluse hindamise seisukohast on oluline, et taotleja kirjeldaks projektis turusituatsiooni ja põhjendaks projekti vajalikkust ning selgitaks, kuidas aitab projekt kaasa tootjate positsiooni paranemisele valitsevas turuolukorras.

Taotluste paremusjärjestuse koostamisel loetakse paremaks kõrgema hindepunktide summa saanud taotlus. Kooskõlas ELÜPS-i § 24 lõike 2 punktiga 10, eelistatakse võrdsete hindepunktide summadega taotluste puhul taotlust, milles taotletav toetuse summa on väiksem.

Eelnõu §-s 13 sätestatakse taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine.

Eelnõu § 13 lõikes 1 sätestatakse, et kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ei ületa toetuseks ettenähtud vahendeid, rahuldatakse kõik nõuetekohased taotlused, mis vastavad hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele ELÜPS-i § 28 lõike 1 punkti 3 alusel.

Eelnõu § 13 lõikes 2 sätestatakse, et kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab toetuseks ettenähtud vahendeid, rahuldatakse taotluste hindamise tulemusel koostatud

taotluste paremusjärjestuse alusel parimad nõuetekohased taotlused, mis on saanud vähemalt minimaalse hindepunktide summa, ELÜPS-i § 28 lõike 1 punkti 2 alusel.

ELÜPS-i § 28 lõike 1 punkt 2 sätestab, et kui taotlus on nõuetekohane ja vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, rahuldatakse toetuse eelarve piires toetuse andmise tingimuste kohaselt hindamistulemuste alusel koostatud taotluste paremusjärjestusse seatud parimad taotlused.

Eelnõu § 13 lõikes 3 sätestatakse, et taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, kui see on hindamisel saanud vähemalt 30 protsenti maksimaalsest hindepunktide summast. Hindepunktide summa minimaalne väärtus on arvestatud selliselt, et taotluse rahuldamiseks, peaks see hindamisel kolme olulisema hindamiskriteeriumi puhul vähemalt osade hindamiskomisjoni liikmete hindamise tulemusena saama keskpärase hinde. Sellisel juhul rahuldatakse vaid need taotlused, mille puhul projekti mõju kvaliteedikavas osalejatele, projekti läbimõeldus ja kvaliteet ning olulisus turusituatsiooni seisukohast on vähemalt keskpärane.

Eelnõu § 13 lõikes 4 reguleeritakse olukorrad, kui taotluses sisalduvad mitteabikõlblikud kulud. ELÜPS-i § 28 lõikes 5 sätestatakse, et maaelu arengu toetuse andmise tingimustes võib ette näha, et kui taotluse rahuldamine täies ulatuses ei ole põhjendatud taotluses sisalduvate mitteabikõlblike kulude tõttu, võib maaelu arengu toetuse summat vähendada tingimusel, et viiakse ellu taotluses kavandatud tegevus ja saavutatakse toetuse andmise eesmärgid. Kui taotleja ei ole nõus toetuse summa vähendamise, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus. Toetuse summa vähendamine ei mõjuta taotluste paremusjärjestust, kui sellega ei kahjustata avalikku huvi või teiste taotlejate õigusi.

Eelnõu § 13 lõikes 5 sätestatakse, et kui toetus on riigiabi Euroopa Komisjoni teatise „Suunised põllumajandus- ja metsandussektoris ning maapiirkondades antava riigiabi kohta“ punkti 634 alapunkti e tähenduses, kuid Euroopa Komisjon ei ole veel teinud toetuse kohta lubavat otsust ja toetust ei ole võimalik anda vähese tähtsusega abina, jäetakse taotlus osaliselt või täielikult rahuldamata. Sellisel juhul on võimalik rahuldada taotlus vaid tegevuste eest, mis on üldise iseloomuga ning millele ei kohaldu riigiabi reeglid.

Eelnõu § 13 lõikes 6 sätestatakse, et taotluse rahuldamata jätmise otsuse teeb PRIA ELÜPS-i § 28 lõikes 3 sätestatud alustel. ELÜPS § 28 lõikes 3 sätestatakse, et lisaks Euroopa Liidu õigusaktides sätestatud alustele, tehakse toetuse taotluse rahuldamata jätmise otsus, kui esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:

- 1) taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta toetuse andmise ja kasutamise nõuetele, kui Euroopa Liidu õigusaktidest ei tulene teisiti;
- 2) taotleja ei esita ega tee teatavaks menetluses tähtsust omavaid asjaolusid ja tõendeid või takistab kohapealse kontrolli tegemist;
- 3) taotlust ei rahuldata ELÜPS-i § 28 lõike 1, 2, 6, 7, 8 või 9 kohaselt või
- 4) taotluses või taotluse menetluse käigus on teadlikult esitatud valeandmeid.

Eelnõu § 13 lõike 7 kohaselt teeb PRIA taotluse rahuldamise otsuse või taotluse rahuldamata jätmise otsuse 60 tööpäeva jooksul arvates taotluse esitamise tähtpäevast.

Eelnõu §-s 14 on sätestatud toetatava tegevuse elluviimise nõuded, mis kaasnevad taotluse rahuldamise otsuse tegemisega. Tegevuse peab ellu viima kolme aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest.

Eelnõu § 14 lõike 1 kohaselt viib toetuse saaja projekti raames kavandatud tegevused ellu ja esitab tegevuste elluviimist tõendavad dokumendid PRIA-le projekti lõpptähtpäevaks ehk kuni kolme järjestikuse aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest. Kui taotleja esitab projekti 2026. aastal või hiljem, tuleb projekti kestuse kavandamisel arvestada asjaoluga, et kavandatav tegevus peab olema ellu viidud ning selle elluviimist tõendavad dokumendid peavad olema esitatud hiljemalt 2029. aasta 30. juuniks, sest tegevuse elluviimise abikõlblikkuse ja tegevuse elluviimist tõendavate dokumentide esitamise lõpptähtpäev on 2029. aasta 30. juuni. Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 86 lõikele 4 on kulud EAFRD osaluse jaoks rahastamiskõlblikud, kui need on tekkinud toetusesaajal ja need on makstud 31. detsembriks 2029. Lisaks on kulud EAFRD osaluse jaoks rahastamiskõlblikud ainult juhul, kui makseasutus maksab asjaomase toetuse välja 31. detsembriks 2029. Tagamaks, et PRIA jõuaks programmiperioodi lõppu jäävaid väljamakseid teha enne 2029. aasta 31. detsembrit ja võimaldamaks PRIA-le ka kuludokumentide menetlemiseks mõistlik aeg, siis on toodud nii abikõlblikkust tõendavate kuludokumentide esitamise kui ka tegevuse elluviimise tähtaeg varasemaks. PRIA teeb toetuse maksmise otsuse sellise aja jooksul, et toetusraha oleks võimalik kanda toetuse saaja arvelduskontole kolme kuu jooksul arvates nõuetekohaste kuludokumentide esitamisest.

Eelnõu § 14 lõike 2 kohaselt peab toetuse saaja korraldama enne toetatava tegevuse elluviimisega alustamist § 15 sätestatud nõuetekohase ostumenetluse, kui ta ei ole ostumenetlust korraldanud enne taotluse esitamist.

Ostumenetluse võib läbi viia ka peale PRIA toetuse rahuldamise otsuse tegemist, sellisel juhul esitab toetuse taotleja taotlemisel toetatava tegevuse maksumuse prognoosi, milles on selgelt tõendatud, millisel teel töö, teenuse või kauba hind saadi.

Eelnõu § 14 lõike 3 punktide 1 ja 2 kohaselt on toetuse saaja kohustatud saadud toetusraha sihipäraselt kasutama ning tagama toetuse väljamaksmise aluseks olevate dokumentide nõuetekohasuse ja kulude abikõlblikkuse. Toetuse saaja on kohustatud toetuse mittesihipärase kasutamise korral saadud toetusraha PRIA nõudmisel tagasi maksma ning võimaldama teostada toetuse sihipärase ja tähtaegse kasutamise üle järelevalvet.

Eelnõu § 14 lõike 3 punktides 3-6 on sätestatud nõuded auditi, järelevalve ja kontrolli osas ning vajaliku teabe eristamise, esitamise ja säilitamise osas. Toetuse saaja on kohustatud võimaldama teostada toetuse sihipärase ja tähtaegse kasutamise üle järelevalvet ja teha muid toetuse saamisega seotud kontrolle ning osutama selleks igakülgset abi, sealhulgas võimaldama viibida toetuse saaja kinnisasjal, ehitises ja ruumis ning läbi vaadata dokumente ja toetuse abil soetatud vara kohapeal. Toetuse saaja on kohustatud esitama järelevalve teostamiseks või muu kontrolli tegemiseks vajalikud andmed ja dokumendid määratud tähtaja jooksul. Toetusraha mittesihipärase kasutamise korral peab toetuse saaja PRIA nõudmisel saadud toetusraha tagasi maksma. Toetuse saaja on kohustatud eristama selgelt oma raamatupidamises toetuse kasutamisega seotud kulud ning neid kajastavad kulu- ja maksedokumentid muudest kulu- ja maksedokumentidest ning esitama toetuste kasutamisega seotud seireks vajalikku teavet. Seireks ja hindamiseks vajalik teave on kvaliteedikava alusel toodetud toodangu kogus kokku, mis esitatakse aasta kohta.

Eelnõu § 14 lõike 3 punkti 7 kohaselt peab taotleja teavitama viivitamata PRIA-t taotluse esitatud andmete muutumisest või projektis toodud tegevuse elluviimist takistavast asjaolust.

See tähendab, et taotleja peab täitma hoolsuskohustust ning teavitama PRIA-t koheselt, kui projektis kavandatud tegevusi ei saa planeeritud kujul ellu viia.

Eelnõu § 14 lõike 3 punkti 8 kohaselt peab toetuse saaja näitama, et tegemist on Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi toetuse abil elluviidava tegevusega, kasutades selleks ettenähtud sümboleid ja teavitustegevusi. Sümbolite kasutamine ja teavitamine on reguleeritud Euroopa Komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/129¹⁸ II lisas. See tähendab, et toetuse saaja peab lisama kõikidele toodetud materjalidele vajalikud sümbolid ning tähistama toetuse raames elluviidavate sündmuste tegevuskohad nõuetekohase märgistusega.

Eelnõu § 14 lõige 4 sätestab, et toetuse saaja peab vastama määruse §-s 8 sätestatud tingimustele. See tähendab, et toetuse saaja peab olema ELÜPS-i alusel ja korras tunnustatud kvaliteedikava rakendav tootjarühm, kaitstud päritolunimetuse, kaitstud geograafilise tähise, garanteeritud traditsioonilise toote või mahepõllumajanduslikult toodetud toote tootjaid või töötlejaid ühendav tootjate rühm. Toetuse saaja suhtes ei ole algatatud likvideerimismenetlust ega nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutist pankrotihaldurit või välja kuulutatud pankrotti või algatatud sundlõpetamist või ei ole kehtivat äriregistrist kustutamise hoiatust, taotleja ei ole saanud ega taotle taotluses sisalduva sama kulu kohta toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi, taotleja on riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisabi vahenditest saadud ja tagasimaksmisele kuulunud summa tähtajal tagasi maksnud või tasunud tagasimaksed ettenähtud summas ning taotlejal ei ole kehtivat karistust karistusseadustikus sätestatud süüteo toimepanemise eest.

Eelnõu §-s 15 sätestatakse ostumenetlus

Eelnõu § 15 lõike 1 kohaselt peab taotleja toetatava tegevuse mõistliku maksumuse väljaselgitamiseks korraldama ostumenetluse riigihangete registris juhul, kui toetatava tegevuse prognoositava maksumus ületab 30 000 eurot, olenemata sellest, et toetuse taotleja ei ole hankekohuslane riigihangete seaduse (edaspidi *RHS*) mõistes. Vastavalt RHS-i § 14 lõike 1 punktile 1, on lihthanke piirmäär asjade või teenuste hankelepingu korral 30 000 eurot.

Ostumenetluse läbiviimiseks kasutab toetuse taotleja menetlusliiki „toetuse saaja ost“ ja hankija alaliiki „toetuse saaja, kes ei ole hankija RHS-i tähenduses“. Nõude viia ostumenetlus läbi elektroonselt riigihangete registris eesmärk on tagada avalike vahendite kasutamine konkurentsi tingimustel ja ühiste ühiskondlike eesmärkide tulemuslikum toetamine. Riigihangete registris ostumenetluse korraldamine tagab läbipaistva protsessi, mis tähendab, et kõik huvitatud osapooled saavad näha, milliseid hankeid on välja kuulutatud, kes on pakkumisi teinud ja millised on pakkumiste tingimused.

Kasutusjuhendid, sh riigihangete registri kasutajajuhend toetuse saajatele, kes ei ole hankijad RHS-i tähenduses, ja korduvad küsimused riigihangete registri kohta on kättesaadavad Rahandusministeeriumi veebilehel¹⁹.

¹⁸ Euroopa Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/129, 21. detsember 2021, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 kohaseid õliseemnete, puuvilla ja veinivalmistamise kõrvalsaadustega seotud sekkumisviise ning liidu toetuse ja ÜPP strateegiakavadega seotud teavitamis-, avalikustamis- ja nähtavusnõudeid käsitlevad normid (ELT L 20, 31.01.2022, lk 197–205)

¹⁹ Riigihangete registri kasutusjuhendid <https://www.fin.ee/riigihanked-riigiabi-osalused-kinnisvara/riigihangete-register/kasutusjuhendid>.

Eelnõu § 15 lõikes 2 sätestatakse nõuded, millele ostumenetluse korraldamine riigihangete registris peab vastama.

Eelnõu § 15 lõikes 3 sätestatakse loetelu sellest, millist teavet peab sisaldama pakkumus, mille taotleja saab töö, teenuse või vara kohta. Pakkumus peab sisaldama taotleja nime, hinnapakkuja nime ja kontaktandmeid, pakkumuse väljastamise kuupäeva ning töö, teenuse või vara üksikasjalikku kirjeldust ning käibemaksuta ja käibemaksuga maksumust ning tehniliste tingimuste loetelu, mis osutab tehnilisele spetsifikatsioonile.

Väljavalitud pakkumus ei tohi olla põhjendamatult kõrge võrreldes tavaliselt sarnase tegevuse ja toetatava tegevuse eest tasutava hinnaga. Taotleja peab valitud pakkumust põhjendama. Pakkumusel peab iga tegevuse hind olema eraldi välja toodud. Juhul kui toetatav tegevus ei vasta esialgselt saadud pakkumustele, peab taotleja võtma uuesti vähemalt kolmelt asjakohast teenust osutavalt isikult võrreldavad pakkumused ja tegema nende seast valiku, mille alusel hakkab toetatavat tegevust ellu viima. Sätestatud nõuded aitavad tagada, et pakkumuste protsess on õiglane, läbipaistev ja tõhus.

Eelnõu § 15 lõikes 4 sätestatakse, et pakkumused peavad olema küsitud sõltumatutelt pakkujatelt. Taotleja ei või küsida hinnapaksumust endaga ega omavahel seotud isikutelt tulumaksuseaduse § 8 tähenduses. Need isikud, kellel on ühine majanduslik huvi või kui ühel isikul on teise isiku üle valitsev mõju, on omavahel seotud isikud. Sellisteks omavahel seotud isikuteks on näiteks abikaasad, elukaaslased või otse- või külgjoones sugulased või ühte kontserni kuuluvad äriühingud.

Eelnõu § 15 lõikes 5 sätestatakse, et taotleja võib loobuda konkureerivate pakkumuste küsimisest või ostumenetluse korraldamisest riigihangete registris, kui see on objektiivselt põhjendatud, seda näiteks eelkõige juhul kui turul puudub asjaomase töö, teenuse või vara pakkujate paljususe. See tähendab, et taotleja võib küsida alla kolme pakkumuse, kui kolme pakkumust küsida ei ole objektiivselt võimalik. Küll aga peab taotleja vajadusel selgitama ja põhjendama, miks oli võimatu või ebapraktiline küsida konkureerivaid pakkumusi või jätta korraldamata ostumenetlus riigihangete registris.

Eelnõu § 15 lõike 6 kohaselt ei või kolme pakkumuse nõude eiramiseks jaotada osadeks toetatava tegevuse raames tellitavat tööd või teenust, mis on vajalik sama eesmärgi saavutamiseks, ega soetatavat vara, mis on funktsionaalselt koos toimiv. Taotleja võib jagada toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara osadeks üksnes juhul, kui selleks on objektiivsed põhjused, näiteks kui on tegu täiesti erinevate hangitavate tööde või teenustega, mida ei ole ühekorraga võimalik läbi viia.

Eelnõu §-s 16 on sätestatud maksetaotluse esitamine ja nõuded maksetaotlusele. Toetuse maksmise aluseks on toetuse saaja esitatud maksetaotlus.

Eelnõu § 16 lõikes 1 sätestatakse, et toetuse maksmiseks esitab toetuse saaja pärast tegevuse täielikku või osadena elluviimist ja selle eest täielikult või osaliselt tasumist PRIA-le e-teenuse keskkonna kaudu maksetaotluse.

Eelnõu § 16 lõikes 2 kohaselt esitab toetuse saaja maksetaotluse vähemalt kord aasta jooksul, kuid maksetaotlust on võimalik esitada kuni neli korda aastas. Toetuse saajal on kohustus viia

projekt ellu kuni kolme järjestikuse aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest. Seejuures tuleb arvestada, et projekti viimast maksetaotlust ei saa esitada hiljem kui 2029. aasta 30. juunil. Arvestades maksetaotluse menetlemise ja võimalikuks vaidemenetlusteks kuluvat aega, on vajalik, et tegevus on ellu viidud ja tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid koos maksetaotlusega on esitatud hiljemalt 2029. aasta 30. juuniks.

Eelnõu § 16 lõikes 3 on sätestatud maksetaotluses esitatavad andmed.

Nõuetekohased dokumendid esitatakse PRIA-le koos maksetaotlusega. Toetuse saaja esitab toetuse maksmiseks elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu PRIA-le maksetaotluse koos asjakohaste andmete ja dokumentidega.

Toetuse saaja esitab ka üks kord aastas koos maksetaotlusega projekti rakendamise aasta jooksul projektis osalevate ettevõtjate kvaliteedikava alusel toodetud ja turustatud toodete mahu. PRIA võib kontrollida toetuse saaja poolt esitatud andmete korrektsust näiteks ostuarvete põhjal. Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 140 lõikele 1 viivad liikmesriigid ÜPP strateegiakava hindamise rakendusperioodil ja selle järel läbi hindamise, et parandada nende koostamise ja rakendamise kvaliteeti. Komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/1475²⁰ I lisa kohaselt on ÜPP strateegiakava eesmärgi „parandada põllumajandustootjate positsiooni väärtusahelas“ soovituslikuks eduteguriks kvaliteedikavade ja mahepõllumajandusliku tootmise kaudu turustatud toodangu osakaalu suurenemine. Andmeid kvaliteedikava alusel toodetud ja turustatud toodangu kohta kogutakse selleks, et hinnata tõendite põhjal kui tulemuslikult on sekkumine rakendunud.

Eelnõu § 16 lõikes 4 on sätestatud maksetaotluse juurde esitatavad dokumendid, mis tõendavad, et toetuse saaja on tegevuse ellu viinud. Toetuse saaja esitab koos maksetaotlusega arve-saatelehe või arve ära kirja, arve-saatelehe või arve ära kirjal märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendava maksekorralduse ära kirja või arvelduskonto väljavõtte või väljatrüki.

Turu-uuringu lõpetamisel esitab toetuse saaja maksetaotlusega koos ka uuringu lõpparuande ja teenusepakkuja varasemat kogemust tõendava info. Teavituskampaania korraldamise lõpetamisel tuleb esitada selle tulemuste kokkuvõte, kus on kirjas kampaania raames elluviidud teavitustegevused, nende avaldamise aeg ja kasutatud kanalid, visuaalide näidised ja saavutatud tulemused. Teavituskampaania vahekokkuvõtete puhul esitatakse toodetud materjalid (visuaalide näidised või videoklipid), et PRIA saaks hinnata, kas tegevused on kooskõlas proekti eesmärgiga ning vastavad määruse nõuetele. Messi korraldamise puhul esitab toetuse saaja fotod messilt ja messi korraldamist tõendavad dokumendid, milleks võivad olla näiteks messi kontseptsioon ja selle toimumise kohta avaldatud info, mille alusel on võimalik hinnata määruses sätestatud nõuete täitmist. Turundusürituse korraldamise puhul esitab toetuse saaja osalejate allkirjadega nimekirja ära kirja või fotod üritusest, olenevalt sellest, kas tegemist on ärisegmendi kliendile või lõpptarbijatele suunatud turundusüritusega. Osalejate nimekiri peab sisaldama infot nii selle kohta, kes olid turundusürituse läbiviijad kui ka nimekirja seal osalejatest. Kui turundusürituse korraldamisel kasutatakse turueksperdi teenust, esitatakse koos maksetaotlusega ka turueksperdi pädevust tõendav elulookirjeldus. Messi külastamise korral esitab toetuse saaja koos maksetaotlusega piletid, millega tõendab messi külastamist ning rahvusvahelise virtuaalselt toimuva messi puhul dokumendid, millega tõendatakse messi raames teenuste kasutamist, milleks võivad olla näiteks teenuste kuludokumendid ja

²⁰ Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/1475, 6. september 2022, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 üksikasjalikud rakenduseeskirjad ÜPP strateegiakavade hindamise ning seireks ja hindamiseks teabe esitamise kohta (ELT L 232, 07.09. 2022, lk 8–36)

ekraanitõmmised, mis tõendavad täiendava tasu eest töötubades või virtuaalsel kontaktüritusel osalemist.

Eelnõu § 16 lõikes 5 on sätestatud, et arve-saatelehe või arve ärakirjal näidatud tehingu sisu peab vastama arve väljastanud isiku hinnapakumusele.

Eelnõu §-s 17 sätestatakse maksetaotluse kontrollimine.

PRIA kontrollib vastuvõetud maksetaotluses ja kulusid tõendavates dokumentides esitatud andmete õigsust ning elluviidud toetatava tegevuse vastavust projektile, taotluse rahuldamise otsuses sätestatud tingimustele, Euroopa Liidu asjakohastele õigusaktidele ning Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadusele ja selle alusel kehtestatud õigusaktidele. PRIA hindab, kas projekti raames ellu viidud tegevused vastavad projektile ning on kooskõlas projekti eesmärgiga.

Eelnõu §-s 18 sätestatakse, et toetus makstakse välja üksnes abikõlblike kulude hüvitamiseks juhul, kui toetuse saaja on toetatavad tegevused nõuetekohaselt ellu viinud.

Toetuse maksmise otsuse teeb PRIA sellise aja jooksul, et toetusraha oleks võimalik kanda toetuse saaja arvelduskontole kolme kuu jooksul arvates nõuetekohaste dokumentide saamise päevast.

ELÜPS-i § 28 lõike 3 kohaselt teeb PRIA toetuse maksmisest keeldumise otsuse, kui pärast taotluse rahuldamist, kuid enne toetuse maksmist tehakse kindlaks taotluse rahuldamata jätmise alused või kui toetuse saaja ei ole täitnud toetuse saaja kohustusi.

Kui enne toetuse maksmist tehakse kindlaks, et taotleja rikub toetatava tegevuse elluviimise nõudeid või ei täida muid toetuse saaja kohustusi, võib PRIA vähendada makstavat toetust või keelduda toetuse maksmisest, arvestades rikkumise raskust, ulatust, püsivust ja korduvust.

Eelnõu §-s 19 sätestatakse toetuse väljamaksmine enne kulutuste tegemist. Eelnõuga sätestatud võimalus rahastada toetuse saajate tegevust ka enne töö, teenuse või vara soetamise eest tasumist on vajalik selleks, et luua toetuse saajatele paremad tingimused toetatavate tegevuste elluviimiseks. Üldreeglina on toetus võimalik välja maksta alles pärast seda, kui kavandatav tegevus või selle osa on ellu viidud ja asjaomaste kulude eest on juba tasutud, samas võivad toetuse saajate võimalused oma tegevuste elluviimiseks vahendite leidmiseks, nt krediitiasutuste laenuvahendid või muud rahastamise allikad, olla väga piiratud. Seepärast on oluline leida paindlikke finantseerimisvõimalusi perioodiks, mil tegevusi viiakse ellu. Eelnõuga ettenähtav rahastamismehhanism on lahendus, mis on suunatud EAFRD vahendite paremale ärakasutamisele ning paindlike finantseerimisvõimaluste loomisele.

ELÜPS-i § 30 lõike 3 punkti 2 kohaselt võib riigieelarvelistest vahenditest maksta välja toetuse pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemist enne töö, teenuse või vara soetamise eest tasumist tagatist nõudmata, kui töö või teenus on lõpetatud või vara on üle antud ning toetuse saaja on selle vastu võtnud ja selle eest tasunud vähemalt omafinantseeringuga võrdse summa ning kui toetuse saaja on piisavalt usaldusväärne.

ELÜPS-i § 30 lõike 8 kohaselt loetakse toetuse saaja piisavalt usaldusväärseks, kui:

1) tal ei ole riikliku maksu võlgnevust või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud ning maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg tasutud ajakava kohaselt;

- 2) tema või tema suhtes valitsevat mõju omava isiku suhtes ei ole algatatud likvideerimis- ega pankrotimenetlust;
- 3) ta on varem riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest saadud ja tagasimaksmisele kuulunud summa tagasi maksnud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral on tagasimaksed tasunud ettenähtud tähtpäevaks ja summas;
- 4) ta on varem ELÜPS-i § 28 või § 30 lõike 1 kohaselt saadud toetust kasutanud sihipäraselt ja tähtpäevaks.

Omafinantseeringuga võrdne summa on rahasumma, mille toetuse saaja tasub isikule, kes osutas esitatud hinnapakumuse alusel toetatava tegevuse elluviimiseks toetuse saajale teenust, tegi tööd või müüs kaupa. Omafinantseeringuga võrdse rahasumma hulka loetakse selle isiku, kellelt toetuse saaja tellis teenust või tööd või ostis kaupa, väljastatud arve-saatelehe või arve ära kirjal kajastatud kõik abikõlblikud kulud, millest on maha arvestatud toetuse maksmise otsuse alusel toetuse saajale makstav summa (ehk enne toetuse maksmise otsuse tegemist peab toetuse saajal olema arve-saatelehe või arve ära kirjal kajastatud abikõlblike kuludest tasutud ainult see osa, mis jääb alles, kui arve-saatelehe või arve ära kirjal kajastatud abikõlblike kulude kogusummast on arvestatud maha toetusmäära alusel kuludokumentide kajastatud abikõlblike kulude põhjal arvutatud toetuse summa), ning kõik mitteabikõlblikud kulud, mis mingil mõjuval põhjusel on nimetatud arve-saatelehe või arve ära kirjal kajastatud. Näiteks kuulub arve-saatelehe või arve ära kirjal kajastatud mitteabikõlblike kulude hulka (mis peavad toetuse saajal olema tasutud enne toetuse maksmise otsuse tegemist) toetatava tegevuse käibemaks, kui toetuse saajal on võimalik käibemaks käibemaksuseaduse alusel tagasi saada, ning ka muud mitteabikõlblikud kulud, mis on mingil põhjusel kuludokumentides kajastatud.

Toetatava tegevuse elluviimise rahastamine enne kulutuste tegemist võib toimuda selliselt, et igal arve-saatelehel või arvel märgitud rahalisest kohustusest on tasutud vähemalt omafinantseeringuga võrdne rahasumma, või selliselt, et kõikidel arve-saatelehtedel või arvetel märgitud rahaliste kohustuste summast on tasutud vähemalt omafinantseeringuga võrdne rahasumma.

Eespool kirjeldatud viisil toetatava tegevuse elluviimise rahastamist sooviv toetuse saaja esitab PRIA-le maksetaotluse koos vähemalt omafinantseeringuga võrdse rahasumma tasumist tõendavate dokumentidega. PRIA teeb toetuse maksmise otsuse pärast kulutuste abikõlblikkuse kontrollimist, arvestades seejuures toetuse saaja usaldusväärsust, ning kannab toetuse maksmise otsuse alusel määratud raha toetuse saaja arvelduskontole. Toetuse saaja võib toetuse maksmise otsuse alusel saadud toetust kasutada üksnes selle isiku väljastatud arve-saatelehe või arve ära kirjal märgitud asjakohase tegevuse abikõlblike kulude eest tasumiseks, kellelt toetuse saaja tellis teenust või tööd või ostis kaupa. Toetuse saaja tasub pärast toetuse maksmise otsuse alusel saadud raha laekumist viivitamata kuludokumentide alusel tasumata jäänud kogusumma sellele isikule, kellelt ta tellis teenuse või töö või ostis kaupa. Tasumise tõendamiseks esitab toetuse saaja PRIA-le seitsme tööpäeva jooksul arvates toetuse maksmise otsuse alusel saadud rahalaekumisest asjakohase teabe koos maksmist tõendavate dokumentidega (arve-saatelehel või arvel märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendava maksekorralduse ära kiri või arvelduskonto väljavõte või väljatrükk).

EAFRD-st toetuse väljamakse tegemise korral arvestatakse otsuse kohaselt väljamakstavast toetusrahast tasaarvelduse korras maha riigieelarvelistest vahenditest makstud raha. EAFRD-st toetuse väljamakse tegemisest keeldumise otsuse korral maksab toetuse saaja riigieelarvelistest vahenditest saadud raha asjaomases ulatuses tagasi.

ELÜPS-i § 30 lõikes 7 on sätestatud, et kui toetuse saaja tegevuses ilmnevad asjaolud, mis seavad kahtluse alla tema võime kasutada saadud toetust sihipäraselt ja tähtpäevaks, võib toetuse andja otsustada rahastamise väiksemas ulatuses, määrata abikõlblike kulude tegemiseks toetuse andmise tingimustes sätestatud tähtajast lühema tähtaja või nõuda piisava tagatise esitamist.

ELÜPS-i § 123 lõikes 1 on sätestatud, et kui pärast toetuse maksmist selgub, et toetus on makstud toetuse andmise ja kasutamise nõuetele mittevastavuse, nõuete rikkumise või kaitsemeetme kohaldamise tõttu alusetult, võib toetuse nõuda toetuse saajalt osaliselt või täielikult tagasi nõukogu määruses (EÜ, Euratom) nr 2988/95, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustes (EL) 2021/2116 ja (EL) 2021/2115 ning teistes Euroopa Liidu asjakohastes õigusaktides sätestatud alustel ja tähtajal.

Eelnõu §-s 20 sätestatakse, et määruse alusel esitatud dokumente säilitab PRIA kuni 31. detsembrini 2039 või riigiabi suuniste 3. peatüki punkti 634 alapunkti e kohaldumisel kümme aastat toetuse määramise otsuse tegemisest.

Vastavalt riigiabi suuniste punktile 653, peavad liikmesriigid tagama kõikide abi andmist hõlmavate meetmete kohta üksikasjalike andmete säilitamise. Need andmed peavad sisaldama kogu teavet, mis võimaldab teha kindlaks, kas asjakohastel juhtudel on peetud kinni käesolevate suuniste kohastest rahastamiskõlblikkuse ja abi ülemmäära kõigist tingimustest. Neid andmeid tuleb säilitada kümme aastat alates abi andmise kuupäevast ja need tuleb nõudmise korral komisjonile esitada.

Eelnõu §-s 21 sätestatakse, et PRIA teavitab toetuse saajat tema andmete avalikustamisest ning töötlemisest Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artiklites 98 ja 99 sätestatud alustel ja korras.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, Euroopa Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/129, 21. detsember 2021, komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2022/126, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1143, Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2021/1832, Komisjoni määrus (EL) 2023/2831, komisjoni määrus (EL) nr 1408/2013, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1144/2014, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2018/848, komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/1475, ja komisjoni määrus (EL) 2022/2472.

Nimetatud EL-i õigusaktid on kättesaadavad Euroopa Liidu Teataja veebilehel <https://eur-lex.europa.eu>.

4. Määruse mõjud

Toetuse andmise eesmärk on teavitus- ja müügiedendustegevuste abil kvaliteedikavade raames toodetud toodete turul nähtavaks muutmine ja kvaliteedikavadest tarbijate teadlikkuse tõstmine, tugevdades seeläbi tootjate positsiooni tarneahelas. Kvaliteedikavades võivad osaleda nii põllumajandustooteid tootvad, kui neid töötlevad ettevõtjad ning kvaliteedikavade raames toodetud toodete nõudluse kasvust saavad kasu kõik tootjad, kes kvaliteedikavades osalevad.

Toetust saavad taotlema nii riiklikult tunnustatud toidukvaliteedikava rakendavad tootjarühmad kui ka Euroopa Liidu kvaliteedikavade, sh mahekvaliteedikava alusel registreeritud toodet tootvaid ettevõtteid ühendavad tootjate rühmad. Eestis on kaks riiklikult tunnustatud toidukvaliteedikava: toidukvaliteedikavas „Rohumaaveise liha tootmine“ oli 2023. aasta lõpu seisuga 53 osalejat ning tunnustatud toidukvaliteedikavas „Biosfääri programmiala rohumaaveis ja -lammas“ oli 2023. aasta lõpu seisuga 26 osalejat. Euroopa Liidu kvaliteedikavadest on Eestis kaks kaitstud geograafilist tähist: „Estonian vodka“ ja „sõir“. Nimetatud geograafilisi tähiseid kasutab umbes kümme ettevõtjat. Mahepõllumajanduslikult toodetud toodete tootjaid ja töötlejaid on 2024. aasta aprilli seisuga Eestis kokku ligikaudu 2100.

Määrusel on positiivne mõju, sest see edendab koostööd põllumajandussektoris. Toetus panustab sekkumise eesmärki, tõstab teavitus- ja müügiesitustegevuste abil tarbijate teadlikkust kvaliteedikavadest ja kvaliteedikavade raames toodetud toodete nähtavust turul.

Samuti aitab määrus kaasa EL-i ühise põllumajanduspoliitika perioodi 2023–2027 eesmärgi saavutamisel, milleks on tugevdada põllumajandustootjate positsiooni tarneahelas kvaliteedikavade rakendamise abil. Toetus suurendab põllumajandustootjate huvi liituda kvaliteedikavadega ning soodustab nõudluse suurenemist kvaliteedikava raames toodetud toodete järele. Kvaliteedikavades osalemine aitab parandada põllumajandussektori konkurentsivõimet, kindlustades põllumajandustootja positsiooni tarneahelas, ning loob eeldused parema ja stabiilsema kvaliteediga toodete turule jõudmiseks.

Määruse kehtestamine ei too endaga kaasa organisatsioonilisi muudatusi avalikus sektoris. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi haldusalas ei muutu määruse jõustumisel ülesannete ega pädevuse jaotus.

Määruse rakendamisega kaasneb mõningane positiivne regionaalne mõju, sealhulgas mõju maa- ja rannapiirkondadele, kuna kvaliteedikavades osalejad on põllumajandusliku majandustegevusega tegelevad ettevõtjad, kes asuvad valdavalt maapiirkondades. Määruse rakendamisest ei tulene välissuhetealast, sotsiaalset, sealhulgas demograafilist mõju, samuti ei oma määruse muudatused mõju riigi julgeolekule, elu- ja looduskeskkonnale ega kohaliku omavalitsuse korraldusele. Määruse rakendamiseks vajalikke menetlustoiminguid teeb PRIA, kellel on olemas määruse menetlemiseks vajalik haldussuutlikkus ja tehniline võimekus.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Kvaliteedikava teavitus- ja müügiesituste toetust rahastatakse 60 protsendi ulatuses EAFRD-st ning 40 protsendi ulatuses Eesti riigieelarvest.

Kvaliteedikavade rakendamise sekkumise eelarve on perioodi 2023–2027 peale kokku 4 000 000 eurot.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu koostöölastamiseks Rahandusministeeriumile, Sotsiaalministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile.

Eelnõu esitatakse arvamuse andmiseks PRIAle, riiklikult tunnustatud kvaliteedikavasid rakendavatele tootjarühmadele, Põllumajandus- ja Toiduameti kehtestatud heakskiidetud tootjate nimekirjas olevatele geograafilise tähisega toote tootjatele ning mahepõllumajanduslikult toodetud toodete põllumajandustootjaid või –töötlejaid ühendavatele esindusorganisatsioonidele.